

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Õppekava: Põhikooli mitme aine õpetaja

Tiina Tasa

TARTU ÜLIKOOLI ÕPPEJÕUDUDE JA ÜLIÕPILASTE ARVAMUSED
PLAGIAADIST NING PLAGIAADITUVASTUSSÜSTEEMIDEST

magistritöö

Juhendaja: dotsent Marvi Remmik

Kaasjuhendaja: professor Erika Löfström

Tartu 2018

Resüme

Tartu Ülikooli õppejõudude ja üliõpilaste arvamused plagiaadist ning plagiaadituvastussüsteemidest

Mitmed erinevad uuringud on näidanud, et plagiaat on endiselt laialt levinud probleem. Plagiaadimõiste keerulisusest ning definitsiooni, mis kõiki plagiaadivorme hõlmab, puudumisest tulenevalt, tekitab see endiselt palju segadust nii üliõpilastes kui ka õppejõududes. Plagiaadivastasel võitlusel on oluline teada, millised arusaamad on üliõpilastel ning õppejõududel plagiaadist. Magistritöö eesmärgiks seati selgitada välja Tartu Ülikooli õppejõudude ja üliõpilaste arvamused plagiaadist ning plagiaadituvastussüsteemidest ning leida tulenevalt arvamustest võimalusi plagiaadi leviku pidurdamiseks. Eesmärgi täitmiseks vajalikud andmed koguti küsitlusega, milles osales 156 Tartu Ülikooli õppejõudu ning 380 üliõpilast. Andmete analüüsimisel kasutati faktoranalüüsi ning mitteparameetrilisi teste. Uuringust selgus, et Tartu Ülikoolis on suured valdkondlikud erinevused õppejõudude ning üliõpilaste arvamustes, teadmistes ning plagiaadituvastussüsteemide kasutamises. Plagiaadileviku pidurdamiseks toodi välja plagiaadieeskirjade ühtlustamist Tartu Ülikoolis, õppejõudude suuremat vatsutuse võtmist plagiaadiga võitlemisel ning plagiaadituvastussüsteemide vaba kättesaadavuse võimaldamist üliõpilastele.

Märksõnad: plagiaat, plagiaadituvastussüsteemid, õppejõud, üliõpilased

Abstract

University of Tartu students' and faculty members' views on plagiarism and plagiarism detection systems

Several different studies have shown that plagiarism is still a widespread problem in academic communities. The concept of plagiarism is complex and there is no good definition that covers all the different forms of plagiarism. Due to the lack of good definition there is still confusion among the students and the faculty members on what exactly plagiarism is. To combat the problem, it is important to know how the students and the faculty members view plagiarism. The master thesis' aim is to identify Tartu University students' and faculty members' views on plagiarism and plagiarism detection systems and to offer some means to combat the problem. The data of this research was gathered using an electronic questionnaire where 156 Tartu University faculty members and 380 students participated. Non-parametric tests and factor analysis were conducted for the analysis. Results suggested that there are big differences in knowledge, views and usages of plagiarism detection systems among students and faculty members from different academic disciplines. To combat plagiarism: the necessity to conform plagiarism regulations in the University of Tartu, the need for faculty members to take bigger responsibilities in combating this problem and, the usefulness of enabling free usage of plagiarism detection systems to the students were pointed out.

Keywords: Plagiarism, plagiarism detection systems, students, faculty members

Sisukord

Resümee	2
Abstract	3
Sisukord.....	4
Sissejuhatus	5
Teooria	6
Plagiaat	6
Plagiaadi põhjused	8
Õppejõudude ja üliõpilaste arvamused plagiaadist	10
Plagiaadi leviku pidurdamise võimalused	12
Plagiaadituvastussüsteemid	14
Metoodika.....	16
Valim	16
Mõõtevahend	17
Protseduur	18
Tulemused	19
Plagiaadi levik ning põhjused	19
Plagiaadivormid ning nende tõsisusastmed	21
Õppejõudude ning üliõpilaste teadlikkus plagiaadi tagajärgedest.....	26
Õppejõudude ning üliõpilaste hoiakud plagiaadituvastussüsteemide kohta	27
Arutelu.....	32
Uurimuse piirangud ja soovitused edaspidiseks	38
Tänuõnad	38
Autorsuse kinnitus.....	38
Kasutatud kirjandus.....	39
Lisad	44
Lisa 1. Küsimustik	44

Sissejuhatus

Plagiaat akadeemilise petturluse vormina õhnestab tõsiselt akadeemilise kraadi usaldusväärust ning kraadi väljaandnud instituudi mainet (Bokosmaty, Ehrich, Eady, & Bell, 2017). Üliõpilaste töödest pole plagiaat kuhugi kadunud. Vastupidi, see on endiselt ülikoolides väga tõsine probleem (Ferrero, Besacier, Schwab, & Agnes, 2017) ning üha enam üliõpilasi plagieerib tulenevalt vabalt kättesaadavate allikate rohkusest (Dahl, 2007). 2010. aastal Uus-Meremaal läbi viidud uuringust selgus, et ligikaudu veerandis üliõpilaste poolt esitatud töödes esines plagiati, ja seda vaatamata sellele, et eelnevalt selgitati uuritavatele, mis on plagiaat ning kuidas seda vältida (Walker, 2010). Internetiavarustes on üliõpilastele kättesaadavad kõikvõimalikud õppe- ning abimaterjalid, mis on muutnud üliõpilaste plagieerimiskäitumise levinumaks kui kunagi varem (Chen & Chou, 2017). Sellest tulenevalt on plagiaat endiselt ülikoolides märkimisväärne probleem ning vaatamata kõikidele püüdlustele sellest vabaneda, ei ole see kuhugi kadunud (Eaton, Guglielmin, & Otoo, 2017; Ferrero et al., 2017; Marshall & Garry, 2005).

Lisaks õppetöös kasutatavatele materjalidele, on üliõpilastele vabalt kättesaadavad ka erinevad plagiadituvastussüsteemid, millega üliõpilased saavad ise kontrollida, kas nende töös esineb plagiati (Eissen & Stein, 2006; Evans, 2006), ent vaatamata süsteemide kättesaadavusele, esineb endiselt üliõpilaste seas lisaks tahtlikule plagiadile ka juhuslikku plagiati (Löfström & Kupila, 2013). Kui plagiadituvastussüsteemid on nii levinud ning ka vabalt kättesaadavad, siis miks ei ole plagiaat ülikoolidest kuhugi kadunud ega ka vähenenud? Võimalik, et see tuleneb sellest, et üliõpilased lihtsalt ei ole teadlikud, mida plagiaat tegelikult tähendab ning mida kõike see endas hõlmab. 2017. aastal Helsingi Ülikoolis läbi viidud uuringust selgus, et õppejõudude ning üliõpilaste arvamused sellest, mis on plagiaat, erinevad ning üliõpilased ning ka õppejõud said plagiadiprobleemist paremini aru pärast plagiadituvastussüsteemide kasutamist (Löfström, Huotari, & Kupila, 2017).

Magistritöö eesmärgiks on selgitada välja Tartu Ülikooli õppejõudude ja üliõpilaste arvamused plagiadist ning plagiadituvastussüsteemidest ning leida tulenevalt arvamustest võimalusi plagiadi leviku pidurdamiseks. Selleks on töö autor koostanud järgnevad uurinisküsimused:

- Millised on õppejõudude arvamused plagiadist ning selle põhjustest?
- Millised on üliõpilaste arvamused plagiadist ning selle põhjustest?
- Millised on õppejõudude arvamused plagiadituvastussüsteemidest?
- Millised on üliõpilaste arvamused plagiadituvastussüsteemidest?

- Millised meetodid on võimalik plagiaadi pidurdamiseks kasutusele võtta Tartu Ülikoolis tulenevalt õppejõudude ning üliõpilaste arvamustest?
- Kuidas on seotud õppevaldkond üliõpilaste ja õppejõudude arvamustega?

Magistritöö eesmärgi täitmiseks tuuakse teoreetilises osas välja plagiaadi definitsioon, erinevad plagiaadivormid ning plagieerimispõhjused. Lisaks tuuakse välja erinevate autorite poolt leitud õppejõudude ning üliõpilaste arusaamad plagiaadist ning plagiaadituvastussüsteemidest ning empiirilises osas viiakse läbi küsitlus Tartu Ülikooli üliõpilaste ning õppejõududega. Analüüsitakse tulemusi kasutades SPSS programmi ning leitakse võimalusi plagiaadi pidurdamiseks tulenevalt üliõpilaste ja õppejõudude arvamustele.

Teooria

Plagiaat

Üheks suureks katsumuseks akadeemilises keskkonnas on endiselt plagiaat. Plagiaati ning selle olemust on uuritud väga paljude autorite poolt, ent endiselt jääb segaseks, milline definitsioon on kõige õigem. Segadust tekitab definitsiooni selgitamisel plagiaadi mõiste terviklikkuse puudumine.

Plagiaat on olemuselt keeruline ja mitmetahuline ning seda on üritatud korduvalt defineerida erinevate autorite poolt. Kõige levinumalt kirjeldatakse plagiaati kui teis(t)e autori(te) töö või teksti enda omana esitamist ilma algallikale viitamata (Bokosmaty et al., 2017; Chen & Chou, 2017; Gullifer & Tyson, 2014; Moss, Lee, & White, 2017). Myers (2017) toob välja, et plagiaat ei piirdu ainult töö või teksti enda omana esitamisega, vaid see hõlmab endas ka idee(de) laenamist. Ka Kayaoğlu, Erbay, Flitner ja Saltaş (2016) on plagiaadi mõiste defineerimisel sisse toonud idee(de) varguse ning Eret ja Gokmenoglu (2010) nimetavad plagiaati lausa „kirjanduslikuks varguseks“. Definitsioonides kasutatavad erineva tasemega mõisted tekitab palju segadust. Sellest tulenevalt puudub plagiaadi mõistel universaalne definitsioon ning paljudele jääb ebaselgeks, mida see tegelikult endas sisaldab (Kayaoğlu et al., 2016). Keeruliseks teeb veel mõistmise see, et plagiaati saab nii kontekstipõhiselt kui ka individuaalsete arusaamade järgi erinevalt tõlgendada (Adam, Anderson, & Spronken-Smith, 2017).

Ainuüksi ülikoolisiseselt võib plagiaadil olla mitu erinevat definitsiooni kas valdkondade või siis ainete raames (Dahl, 2007). Näiteks Tartu Ülikooli humanitaarteaduste

ja kustide valdkonna kodulehel defineeritakse plagiati kui: „Määratluse kohaselt on plagiat võõraste teoste või ka nende osade avaldamine enda omadena või nende ulatuslik kasutamine allikale viitamata“. Majandusteaduskond lähtub plagiadi defineerimisel Oxfordi Ülikooli definitsioonist, mille järgi: „Plagiat on see, kui kellegi teise tööd või mõtteid esitatakse enda omana kas tegeliku autori nõusolekul või ilma ja autorile nõuetekohaselt viitamata“ (Majandusteaduskonna koduleht). Tartu Ülikooli sisupakettide loomise lehel tuuakse välja, et: „Plagiat ehk loomevargus on teise inimese töö esitlemine iseenda omana. Plagiadi objektiks võivad olla tekst, andmed, pildid, heli või esitus (nt ettekanne)“ (SISU@UT koduleht). See võib olla üheks põhjuseks, miks üliõpilased ja ka õppejõud on segaduses, mida plagiat endast kujutab ja kuidas selle levikut piirata (Dahl, 2007; Flint, Clegg, & Macdonald, 2006; Gullifer & Tyson, 2014; Moss et al., 2017). Sellest tulenevalt võib väita, et plagiadi selgitamisel ei piisa ainult plagiadi mõiste väljatoomisest, vaid tuleb välja tuua, mida plagiat sisaldab.

Kuna plagiadi olemus on mitmetahuline ning see hõlmab konkreetseid tegevusi, siis tuleb antud töös autoril plagiadi uurimiseks välja tuua erinevad plagiadivormid, mida võib üliõpilaste töödes esineda. Kõige levinum plagiadivorm üliõpilase töödes on internetist sõnasõnaline ilma ühegi viiteta teksti kopeerimine (Flint et al., 2006; Singh & Remenyi, 2016). Plagiati võib esineda ka teisel kujul kui lihtsalt teksti kopeerimine. Järgnevalt on välja toodud erinevate autorite poolt esitatud plagiadivormid:

- Sõnasõnaline plagiati: sõnasõnaline teis(t)e autori(te) töö või tööosade kasutamine ja enda omana esitamine (Dhammi & Haq, 2016; Flint et al., 2006).
- Mosaiik-plagiati: puudub täies mahus sõnasõnaline kopeerimine, ent teis(t)e idee(d) ja tööosad on esitatud enda omadena ilma korrektselt viitamata. Seejuures kasutatakse kohati sünonüüme, aga struktuur ning sisu jääb samaks (Dhammi & Haq, 2016; Myers, 2017).
- Võlts ümbersõnastamine: teis(t)e tekst on viidatud kui ümbersõnastatud tekst, ent tegemist on tegelikult otsese tsitaadiga ning viitamisel pole kasutatud jutumärke (Walker, 2010).
- Ümbersõnastamine: teis(t)e idee(d) on oma sõnadega ümber kirjutatud ilma autorile viitamata. (Dhammi & Haq, 2016; Flint et al., 2006; Myers, 2017).
- Enese-plagiati: Enda andmete, töö või töö osade, mis on juba eelnevalt avaldatud, uuesti kasutamine ilma enesele viitamata. (Dhammi & Haq, 2016; Myers, 2017).

- Küber-plagiaat: andmete, piltide, teksti vmt. internetist kopeerimine või allalaadimine mingis osas või terves mahus ilma korrektselt viitamata (Dhammi & Haq, 2016).
- Pildi plagiataat: video või pildi kasutamine ilma loata ning korrektselt viitamata (Dhammi & Haq, 2016).
- Keeltevaheline plagiataat: plagiataat tekib algmaterjali tõlkimisel teise keelde ilma korrektselt allikale viitamata (Ferrero et al., 2017).
- Varastamine: Teis(t)e õpilas(t)e töö osade või terve töö esitamine enda omana koos, või ilma teise üliõpilase loaga/loata (Walker, 2010).

Keeruliseks teeb plagiataadi tuvastamise ka see, et nii üliõpilased kui ka õppejõud peavad mõningaid plagiataadivorme tõsisemaks kui teisi (Marshall & Garry, 2005). Lihtsalt idee(de) kasutamist ilma viitamata peetakse näiteks vähem tõsiseks plagiataadivormiks kui sõnasõnalist teksti kopeerimist (Singh & Remenyi, 2016). Tõsisuseastmed on õppejõududele tähtsad plagieerimise sanktsioonide kehtestamisel (Flint et al., 2006) ning seega on oluline teada, millised plagiataadivormid on tõsisemad kui teised. Plagiataadivormide tõsisusastmed tulenevad üliõpilaste plagieerimispõhjustest (Larkham & Manns, 2002).

Kokkuvõtvalt saab väita, et plagiataati ei ole kerge defineerida, kuna tuleb arvestada erinevate plagiataadivormide ning nende tõsisusastmetega. Universaalset definitsiooni, mis plagiataati terviklikult ära selgitaks, ei ole ning ükski olemasolev definitsioon ei hõlma kõiki juba eksisteerivaid plagiataadivorme. Ühtse definitsiooni puudumise tõttu kasutatakse töös plagiataadi väljatoomisel erinevaid plagiataadivorme tegevustena välja tuues. Järgmises alapeatükis selgitatakse võimalikke põhjusi, miks üliõpilased plagieerivad.

Plagiataadi põhjused

Põhjuseid, miks üliõpilased plagieerivad on mitmeid. Nagu eelmises alapeatükis on välja toodud, omistatakse erinevatele plagiataadivormidele erinevaid tõsisusastmeid. Larkham ja Manns (2002) selgitasid, et plagiataadivormide tõsisuseastmed tulenevad erinevatest üliõpilaste plagieerimispõhjustest nagu motivatsioonist tööd teha, oskamatuses korrektselt viidata, hoolimatusest aine ja kodutööde vastu ning tahtlikust soovist saada ebaausat edu. Oskamatuse ja tahtliku soovi vahel on ilmselge erinevus motivatsioonis ja põhjustes. Üliõpilaste põhjuste järgi, miks nad plagieerivad, saab plagiataati liigitada nii tahtlikuks kui ka tahtmatuks (Kayaoğlu et al., 2016).

Tahtlik plagiataat hõlmab endas kõiki põhjusi, mille tagajärjel on üliõpilased teadlikult plagieerinud. Mitmed autorid on üheks tahliku plagiataadi põhjuseks välja toonud ajapuuduse,

tulenevalt siis kas õppetöö viimasele minutile jätmisest (Chankova, 2017), üldisest ajaplaneerimise oskuse puudumisest (Kayaoğlu et al., 2016) või paljudest muudest kooliga seotud või koolivälisest kõrvalisest tegevustest (Kayaoğlu et al., 2016; Sarwar, Moin, & Jabeen, 2016). Lisaks ajapuudusele võib üliõpilasi plagieerima panna nende negatiivsed hoiakud kodutööde vastu ülikoolis (Chankova, 2017), huvi puudumine aine vastu (Chen & Chou, 2017), lihtne ligipääs akadeemilistele allikatele internetis (Kayaoğlu et al., 2016; Sarwar et al., 2016), arvamus, et teised üliõpilased plagieerivad (Bokosmaty et al., 2017; Ewing, Mathieson, Anast, & Roehling, 2017), vahelejäämise väike tõenäosus (Kayaoğlu et al., 2016), laiskus (Chen & Chou, 2017) ning väikesed karistused vahelejäämisel või hoopiski karistamatus (Chankova, 2017).

Kokkuvõttes peetakse tahtlikuks plagiadiks kõike, mis hõlmab endas üliõpilase teadlikku käitumist plagieerimisel. Tahtlik plagiata toimub siis, kui üliõpilane teab, kuidas ja mida on vaja viidata, ent jätab selle tegemata ning esitab teiste töid enda omana.

Tahtmatu plagiata erineb tahtlikust plagiadist just plagiadi toimumise põhjuse poolest. Tahtmatu plagiata tuleneb üliõpilaste teadmatusest ning oskamatusest. Üheks põhjuseks võib olla üliõpilaste akadeemilise kirjutamisoskuse puudumine (Chankova, 2017; Chen & Chou, 2017; Sarwar et al., 2016). Lisaks eelnevale, võib plagieerimist põhjustada oskamatus korrektselt viidata (Kayaoğlu et al., 2016), teadmatus, kuidas viidata tundmatu autoriga allikale (Chen & Chou, 2017), ülesande mittemõistmine (Kayaoğlu et al., 2016), oskamatus eristada tsiteerimist vajavat materjali üldtuntud seisukohtadest (Gullifer & Tyson, 2014) ning ebaselgus viitamistiili valikul (Adam et al., 2017). Näiteks ka Tartu Ülikoolis on erinevates instituutides erinevad viitamistiilid: "Viitamistiile on mitu ning kasutada tuleks oma erialal tavaks saanud stiili" (Tartu Ülikooli koduleht), mis võib tekitada segadust üliõpilastes, kes võtavad aineid mitmelt erialalt. Tahtmatut plagiati peetakse üldjuhul vähem tõsiseks kui tahtlikku plagiati (Adam et al., 2017).

Kokkuvõttes tuleneb tahtmatu plagiata kõikidest põhjustest, mis hõlmavad üliõpilaste teadmisi ja oskusi ning üliõpilased ei tee seda teadlikult.

Lisaks eelnevatele põhjustele võib üliõpilasi mõjutada ebaõiglustunne. Märkamata ning karistuseeta jäänud plagiata viib alla teiste, ausalt oma töö teinud üliõpilaste tööde väärtuse, mis omakorda võib üliõpilasi ebaõiglustundest motiveerituna edaspidi plagieerima panna (Adam et al., 2010). Ka internetiallikate vaba kättesaadavus ning anonüümsus allikate kasutamisel (Chankova, 2017) tekitavad üliõpilastes tunde, et allikad on justkui ilma omanikuta (Kayaoğlu et al., 2016). Chen ja Chou (2014) leidsid, et internetist kopeerimise lihtsus võib suurendada plagiadi esinemist üliõpilastöodes, eriti kui üliõpilastel on palju

muid tegevusi. Üliõpilased võivad ka plagieerida mitme erineva põhjuse koosmõjul. Nagu juba töös on eelnevalt välja toodud, võivad üliõpilased plagieerida, kuna neil puudub hea ajaplaneerimise oskus, samas kui neile on vabalt kättesaadavad kõikvõimalikud interneti allikad.

Plagiaat on väga keeruline probleem ning põhjuseid, miks üliõpilased plagieerivad, on mitmeid. Sellest tulenevalt ei saa alati üheselt kindel olla plagiati sisaldava töö puhul, kui tõsine plagiadivorm see on (Bokosmaty et al., 2017). Tahtlik plagiati esineb üliõpilaste töödes ning sellele peaks reageerima vastavalt, kuid samas võib esineda ka tahtmatut plagiati, mis muudab õppejõududele õige reageerimise keerulisemaks (Myers, 2017).

Nagu eelnevast alapeatükist selgus, siis saab jagada plagieerimispõhjuseid tahtlikeks ning tahtmatuteks, ent plagiadi keerulisusest tulenevalt ei saa alati kindel olla, millise põhjusega on plagiadi puhul tegu. Üks on aga kindel, tahtmatu plagiadi ilmnemisest saab järeldada, et üliõpilastele on jäänud arusaamatuks, mida plagiadi all mõeldakse. Kuna magistritöö üheks eesmärgi osaks on selgitada Tartu Ülikooli õppejõudude ning üliõpilaste arvamusi ja teadmisi plagiadist, siis järgnevas alapeatükis tutvustatakse varasemate teemakohaste uuringute tulemusi.

Õppejõudude ja üliõpilaste arvamused plagiadist

Üliõpilaste plagiadikäitumine sõltub sellest, kuidas nad plagiati näevad (Chen & Chou, 2017) ning sellest, kuidas õppejõud plagiati suhtuvad (Marshall & Garry, 2005). Kuna üliõpilaste plagiadikäitumist mõjutab õppejõudude suhtumine, siis on oluline teada, mida arvavad õppejõud plagiadist (Hu & Sun, 2016).

Espinoza ja Nájera (2015) leidsid õppejõude uurides, et 92% uuritavatest pidasid plagiadiks teise üliõpilase töö enda omana esitamist, 85% luges plagiadiks sõnasõnalist internetist kopeerimist ilma viitamata, 85% leidis, et teise idee omasõnadega esitamine ilma allikale viitamata on plagiati ning 77% pidas plagiadiks erinevatest allikatest lõikude kasutamist enda omana ilma originaalile viitamata. Espinoza ja Nájera uuringust selgus, et 100% uuritavatest õppejõududest ei pidanud ka kõige tavapärasemat sõnasõnalist internetist kopeerimist plagiadiks. Seega saab tuua välja, et ühtne kindel arusaam plagiadist puudus ka õppejõudude seas.

Lisaks ühtse arusaama puudumisele, leidis Pickard (2006) õppejõude uurides, et 72% uuritavatest õppejõududest olid küll märganud plagiati üliõpilaste töödes, ent vaid 62% võttis midagi ette. 10% uuritud õppejõududest ei teinud plagiadi avastamise korral midagi.

See annab kindla signaali üliõpilastele, kes juba niikuinii tunnetavad, et sanktsioone plagieerimise puhul läbi ei viida (Kayaoğlu et al., 2016). Õppejõudude tegevusetus võib tuleneda sellest, et neil on personaalne, kogemusel põhinev arusaam plagiadist, mis kohati ei ühti institutsiooni poolt ettenähtud eeskirjadega (Flint et al., 2006) ning nad tunnevad, et suudavad ise paremini eristada, mis on plagiad ning kuidas teatud plagiadivormide puhul käituda (Pickard, 2006). Teine võimalus on see, et õppejõud pole teadlikud ülikooli reeglitest, kuidas käituda üliõpilastega, kes on eksinud heade akadeemiliste tavade vastu ning seetõttu ei rakenda neid üliõpilastele, kelle töös on märgatud plagiadi (Flint et al., 2006). Lisaks valivad õppejõud oma käitumise tulenevalt sellest, kui tõsise plagiadivormina neile üliõpilase esitatud plagiad tundub. Flint jt (2006) tõid välja, et õppejõud nägid plagiadi tõsisemana ning olid rohkem valmis reageerima, kui tunnetasid, et tegu oli tahtliku ning ebaausa käitumisega. Õppejõudude tegevusetus võib veel tuleneda ka nende ajapuudusest (Espinoza & Nájera, 2015). Õppejõududel lihtsalt pole piisavalt aega, et kontrollida kõikides üliõpilaste töödes plagiadi.

Risquez, O'Dwyer ja Ledwith (2013) leidsid üliõpilasi uurides, et 75% uurimuses osalenud üliõpilastest pidasid enda teadmisi plagiadi olemusest väga heaks ning 84% uurimuses osalenud üliõpilastest väitsid, et ei plagieeri mitte kunagi. Adam jt (2017) tõid välja, et üliõpilased peavad plagieerimist ebaetiliseks, ent neile jääb segaseks, milles plagiad seisneb (Dahl, 2007). Sarnasele tulemusele jõuti ka 2017. aastal Taiwanis läbi viidud uuringus, millest selgus, et üliõpilased oskavad tuua välja plagiadi kõige tavapärasema vormi – teiste tööde kopeerimine ilma viitamata, ent ei osanud selgitada, miks ümbersõnastamine ilma viitamata on plagiad (Chien, 2017). Veel arvavad üliõpilased, et vaid sõnade muutmistest tekstis piisab plagiadist hoidumiseks ning seejuures viidata pole tarvis (Marshall & Garry, 2005). Lisaks ei pea suur osa üliõpilasi eneseplagiadi plagiadiks (Bokosmaty et al., 2017). Sellest tulenevalt võib väita, et üliõpilased ei oska endiselt kõiki plagiadivorme välja tuua või siis ei tunne neid plagiadina ära.

Bokosmaty jt (2017) leidsid oma uuringus, et üliõpilased peavad plagiadi vältimatuks, kuna sama teema esitlemiseks on võimalik vaid piiratud arv viise, mis tähendab, et kui palju inimesi kirjutab samal teemal, on sarnane väljendusviis paratamatu. Plagiadi vältimatus ning selle olemuse ebaselgus tekitab üliõpilastes ebakindlust (Dahl, 2007). Samas teadmine, et see on karistatav, tekitab üliõpilastes hirmu (Adam et al., 2017). Probleem plagiadi tuvastamisega ning hirm kogemata karistatud saada, paneb üliõpilasi plagiadi kohati veel rangemana nägema kui ta tegelikult on. Näiteks leidsid Marshall ja Garry (2005), et osad üliõpilased pidasid ka plagiadiks sõnasõnalist kopeerimist kasutades jutumärke koos

korrektse viitega. Eelnev tegelikult ei ole plagiatsioon, ent näide illustreerib väga hästi üliõpilaste teadlikkust sellest, et plagiatsioon on halb ning seda ei tohi töös esineda, ning teadmatust sellest, mida plagiatsiooniks tegelikult peetakse.

Kokkuvõtvalt saab välja tuua, et nii üliõpilased kui ka õppejõud ei ole päris teadlikud, milles plagiatsioon seisneb ning kui tõsise eksimusega on tegemist. Üldisest segadusest tulenevalt ei vii õppejõud täide ülikooli poolt kehtestatud eeskirju plagiatsioonijuhtumite tuvastamiseks ning sellele järgnevaid karistusi. See saadab üliõpilastele aga plagiatsioonist erinevaid signaale ning ajab nad veel rohkem segadusse. Üliõpilased teavad, et plagieerida ei tohi, ent nad ei tea, milliseid tegevusi plagiatsiooniks peetakse. Plagiiooni leviku pidurdamiseks on oluline teada, mida nii üliõpilased kui ka õppejõud arvavad ja teavad plagiatsioonist, kuna plagiatsioon on tihedalt seotud õppetöös toimuvate tegevustega. Järgnevas alapeatükis tuuakse välja erinevad võimalused plagiiooni leviku pidurdamiseks.

Plagiiooni leviku pidurdamise võimalused

Plagiiooni leviku pidurdamiseks on ülikoolide ja õppejõudude vaheline koostöö väga oluline (Ewing et al., 2017). Kahjuks puudub tihti ülikoolidel ühtne plagiiooni vastu võitlemise eeskiri ning õppejõud on jäetud sellega üksi tegelema (Bokosmaty et al., 2017). Gullifer ja Tyson (2014) on välja toonud, et üliõpilasi mõjutab kõige rohkem see, kuidas ülikool plagiiooni defineerib ja esitleb. Ebaselguse vähendamiseks peaks olema terves ülikoolis ühtne arusaam plagiatsioonist (Gullifer & Tyson, 2014), ja ühtne eeskiri, kuidas plagiatsioonijuhtumite korral käituda (Babaii & Nejadghanbar, 2017; Ewing et al., 2017). Sellisel juhul oleks üliõpilastele kättesaadav informatsioon plagiatsioonist ühesugune, mis omakorda vähendaks oluliselt segadust, mis võib tekkida erinevate definitsioonide olemasolul. Lisaks ei piisa plagiiooni selgitamiseks ainult definitsioonist, vaid selle olemus tuleks avada kindlate näidetena (Marshall & Garry, 2005). Sel juhul saavad üliõpilased võrrelda enda tööd esitatud näidetega ning teha järeldusi plagiiooni esinemisest või selle puudumisest.

Chen ja Chou (2017) lisavad, et plagiiooni võiksid tutvustada õppejõud üliõpilastele oma ainekavas. Mis tähendab, et õppejõud peaksid aine sissejuhatuses selgitama plagiiooni koos sanktsioonidega või siis lisama oma õppetöö materjalide hulka plagiiooni selgituse ning kaasnevad eeskirjad. Arusaamise lihtsustamiseks peaksid reeglid olema kõigile üheselt mõistetavad (Babaii & Nejadghanbar, 2017) ning õppejõud peaksid võtma suurema vastutuse plagiiooni käsitlemise selgitamisel (Chen & Chou, 2017). Sellest, kui üliõpilastel on selge, mida

plagiaadi all mõeldakse, ei piisa alati plagiadi ärahoidmiseks. Tihti tuleneb plagiataat lihtsalt akadeemilise kirjutamisoskuse puudulikkusest.

Plagiataadi leviku pidurdamiseks on vajalik juba varakult tutvustada akadeemilise kirjutamisoskuse põhitõdesid (Babaii & Nejadghanbar, 2017). Korrektset ideede ümbersõnastamist ja tsitaatidele viitamist peaks õpetama juba keskkoolis (Chen & Chou 2017). Kayaoğlu jt (2016) uuringust selgus, et üliõpilased, kes kasutavad korrektset viitamist juba keskkoolis, suudavad ülikoolis plagiataati paremini ära tunda ning ka sellest hoiduda. Chankova (2017) toob välja et kõige tõhusam viis on õpetada õiget viitamist akadeemilise kirjutamisoskuse osana, mitte plagiataadist hoidumise võttena, kuna nii tekib õpilastel parem arusaam, mida akadeemiline kirjaoskus endast kujutab.

Lisaks akadeemilise kirjutamisoskuse puudumisele, puudub üliõpilastel üldine informatsiooni kasutamisoskus (Chankova, 2017). Tänapäeva infoühiskonnas on oluline, et interneti kasutamist ning kõike, mis sellega kaasneb (autoriõigus jmt) tutvustataks õpilastele nii vara kui võimalik (Marshall & Garry, 2005). Chen ja Chou (2017) leiavad, et õpilastele võiks selgitada, kuidas õigesti kasutada internetiallikaid kohe, kui nad puutuvad kokku internetist saadavate materjalidega. Varajane sekkumine juurutab õiget käitumist ning tekitab vähem probleeme ülikoolis.

Eelnevad abinõud on pigem mõeldud tahtmatu plagiataadi ennetamisele, ent üliõpilaste töödes esineb ka tahtlikku plagiataati. Üheks võimaluseks tahtlikku plagiataati ennetada on muuta õppimine tulemuspõhiselt tegevuspõhiseks (Chankova, 2017). Üliõpilased soovivad saada head hinnet (Moss et al., 2017), mis väga paljudes õppeainetes moodustub vaid esitatud tööde kontrollipõhiselt (Kayaoğlu et al., 2016). Ambitsioon head hinnet saada võib moraalsuse ja eetika (Moss et al., 2017) ning tekitab motivatsiooni kergemalt läbi saada. Seega võib plagieerimist vähendada lisaks tulemuse väärtustamisele ka õppimise protsessi väärtustamine. Lisaks saab muuta keerulisemaks internetist kopeerimist andes üliõpilastele ülesandeid, mis nõuavad individuaalset analüüsi või siis sünteesi (Seifried, Lenhard, & Spinath, 2015) ning mis on üliõpilaste jaoks atraktiivsed (Espinoza & Nájera, 2015). Sellest tulenevalt muutub üliõpilastele internetist kopeerimine kasutuks ning plagiataadi esinemine võib väheneda.

Üliõpilastele plagiataadi selgitamisel peaks küll tähelepanu pöörama ennekõike õigetele viitamisviisidele ning akadeemilisele kirjutamisele (Adam et al., 2017), ent mainimata ei tohiks ka jätta, mis juhtub üliõpilasega, kui ta tööst on leitud plagiataati (Marshall & Garry, 2005). Kui sanktsioonid on kehtestatud, tuleb need täide viia. Plagiataadi korral karistuse puudumine normaliseerib käitumist ning probleemi lahendamise muutub raskemaks (Marshall & Garry, 2005). Üliõpilased saavad aru, kas õppejõud on range, ning kui reaalne on

plagiaadi korral karistatud saada (Babaii & Nejadghanbar, 2017). Üheks heaks viisiks, kuidas näidata üliõpilastele, et plagiaati võetakse tõsiselt, on plagiaadituvastussüsteemide kasutamine (Dahl, 2007). Plagiaadituvastussüsteemide kasutamine koos kindlate sanktsioonidega vahelejäämise korral võib ära hoida või vähendada üliõpilaste motivatsiooni teadlikult plagieerida (Chen & Chou, 2017; Singh & Remenyi, 2016).

Kokkuvõtvalt võib öelda, et plagiaadi leviku pidurdamiseks on vaja harida üliõpilasi varakult sellest, kuidas viidata, mis on plagiaat ning kuidas kasutada internetist saadavat informatsiooni. Lisaks peaksid ülikoolisiseselt olemas olema ühtsed reeglid ning eeskirjad sellest, mis on plagiaat ning mis juhtub üliõpilasega, kes plagieerib. Üliõpilased tunnetavad hästi seda, kui suur on reaalne võimalus vahele jääda ning karistada saada. Seega, kui ülikoolis on olemas karistused plagiaadi korral, tuleks need ka eksimise korral täide viia. Plagiaadituvastussüsteemide kasutamine annab üliõpilastele konkreetse sõnumi, et plagiaati võetakse tõsiselt. Järgnevas alapeatükis tutvustatakse plagiaadituvastussüsteeme ning nende süsteemide tugevusi ja puudusi.

Plagiaadituvastussüsteemid

Plagiaadivastasel võitlusel võetakse üha enam kasutusele plagiaadituvastussüsteeme (Bruton & Childers, 2016; Kayaoğlu et al., 2016). Plagiaadituvastussüsteemid on süsteemid, mis võimaldavad nii üliõpilastel kui ka õppejõududel kontrollida üliõpilaste tööd plagiaati. Enamik süsteeme töötab eeldusel, et kaks autorit ei kasuta oma idee väljendamisel samu sõnu, ning sellest tulenevalt identifitseerivad süsteemid sõnade kattuvust (Seifried et al., 2015). Seega kontrollivad plagiaadituvastussüsteemid suures osas sõnasõnalist plagiaati.

Õppejõududele ning üliõpilastele on internetis kättesaadavad erinevad plagiaadituvastussüsteemid nagu Turnitin (Dahl, 2007), Grammarly (Grammarly koduleht, 2017), Plagiarism (Plagiarism koduleht, 2017), Quetext (Quetext koduleht, 2017), The Pensters (The Pensters koduleht, 2017), PlagScan (Plagscan koduleht, 2017) ja paljud muud. Tartu Ülikoolis on kasutusel plagiaadituvastussüsteemid KRATT, mis võimaldab nii üliõpilastel kui ka õppejõududel võrrelda omavahel Eesti kõrgkoolide poolt digitaalselt üleslaetud töid, võrrelda üleslaetud töid eestikeelse internetiga, ning laadida ise töö üles ning võrrelda seda ülikoolide digitaalarhiivide ning eestikeelse internetiga (Plagiaadituvastussüsteemi KRATT kasutusjuhend, 2017), ning URKUND, mis võimaldab õppejõududel võrrelda teksti internetis olevate materjalidega, võrrelda teksti Tartu Ülikooli

digitaalarhiivis olevate materjalidega ning juba URKUNDi andmebaasis olevate materjalidega (SISU@UT koduleht, 2017).

Plagiaadituvastussüsteemid võrdlevad töös esinevat teksti süsteemile kättesaadavate allikate tekstiga. Sellest tuleneb plagiaadituvastussüsteemide esimene kitsendus, süsteemid ei suuda tuvastada materjale, mida ei leidu internetis (Walker, 2010). Lisaks sellele, ei suuda plagiaadituvastussüsteemid tihti keeltevahelist plagiaati üldse tuvastada (Ferrero et al., 2017), kuna originaal on teises keeles.

Plagiaadituvastussüsteemide kasutamine tekitab õppejõududes kahtlusi. Õppejõud ei soovi üldjuhul kasutada süsteeme, mis on keerulised ning mille kasutamine on ajamahukas (Sattler, Wiegel, & van Veen, 2017). Seega peaksid kasutusele võetavad plagiaadituvastussüsteemid olema väga lihtsasti käsitletavad ning üliõpilaste tööde üleslaadimine ei tohiks õppejõududele lisatööd tekitada. Peale selle tekib küsimus, kes peaks üliõpilase tööd süsteemist läbi laskma, kas üliõpilased või õppejõud (Chew, Ding, & Rowell, 2015). Ühelt poolt arendab üliõpilastes oma töö kontrollimine ümbersõnastamise oskust, ent teiselt poolt võivad üliõpilased kasutada süsteemi vaid plagiaadi peitmise eesmärgil (Sarwar et al., 2016), mis tähendab, et üliõpilased lihtsalt sõnastavad ümber koha tekstis, kus süsteem leidis plagiaadi.

Veel tekitab kriitikutes kõhklusi see, et süsteemid võetakse kasutusele vaid kontrollimise (Löfström & Kupila, 2013) ning karistamise (Bruton & Childers, 2016) eesmärgil. Üliõpilased võivad küll vahelejäämise hirmus vähem teadlikult plagieerida (Dahl, 2007), ent see ei hoiä ära tahtmatut plagiaati ning süsteemid ei suuda vahet teha tahtlikul ja tahtmatul plagiaadil (Bruton & Childers, 2016). Dahl (2017) tõi välja, et on olemas kahte tüüpi üliõpilasi – need, kes on oma kirjutamisoskuses kindlad ning on positiivselt meelestatud plagiaadituvastussüsteemide kasutamisele ja need, kes on ebakindlad ning pole õnnelikud plagiaadituvastussüsteemide kasutuse üle. Ka Löfström ja Kupila (2013) leidsid, et üliõpilased üldiselt ei näe plagiaadituvastussüsteemi kui abivahendit akadeemilise kirjutusoskuse arendamisel.

Plagiaadituvastussüsteemide kasutamine teadvustab üliõpilastele ning ka õppejõududele seda, et plagiaat on probleemiks (Löfström et al., 2017) ning kõige efektiivsem oleks lasta üliõpilastel süsteeme ise kasutada. Selleks peaksid õppejõud tutvustama plagiaadituvastussüsteeme juba õpingute alguses (Sarwar et al., 2016). Plagiaadivastasel võitlusel on oluline, et nii üliõpilased kui ka õppejõud oleksid vähemalt teadlikud süsteemide olemasolust. Tuvasta ja karista asendub üha enam õpeta ja hoiä ära meetmetega (Haitch, 2016), mis tähendab, et plagiaadituvastussüsteemid omandavad vähehaaval hariva aspekti,

mille abil saab üliõpilasi teadvustada ning harida plagiadist ning õigetest akadeemilistest kirjutamisviisidest.

Kokkuvõtvalt saab välja tuua, et nii üliõpilastele kui ka õppejõududele on internetist kättesaadavad mitmed plagiadituvastussüsteemid. Enamasti kasutatakse küll süsteeme kontrolliva eesmärgiga, ent on olemas ka kindel potentsiaal harival eesmärgil, kus üliõpilased saavad ise oma töö süsteemist läbi lasta ning harjutada akadeemilist kirjutamist.

Magistritöö eesmärgiks on selgitada välja Tartu Ülikooli õppejõudude ja üliõpilaste arvamused plagiadist ning plagiadituvastussüsteemidest ning leida tulenevalt arvamustest võimalusi plagiadi leviku pidurdamiseks. Selleks sõnastati järgmised uurinisküsimused:

- Millised on õppejõudude arvamused plagiadist ning selle põhjustest?
- Millised on üliõpilaste arvamused plagiadist ning selle põhjustest?
- Millised on õppejõudude arvamused plagiadituvastussüsteemidest?
- Millised on üliõpilaste arvamused plagiadituvastussüsteemidest?
- Millised meetodid on võimalik plagiadi pidurdamiseks kasutusele võtta Tartu Ülikoolis tulenevalt õppejõudude ning üliõpilaste arvamustest?
- Kuidas on seotud õppevaldkond üliõpilaste ja õppejõudude arvamustega?

Metoodika

Magistritöö uurimismeetodiks valiti kvanitatiivne uurimismeetod, kuna eesmärgist tulenevalt võimaldab meetod saada informatsiooni võimalikult paljude üliõpilaste ja õppejõudude käest ning viia läbi arvamuste erinevuste selgitamiseks erinevaid statistilisi analüüse (Sale, Lohfeld, & Brazil, 2002).

Valim

Magistritöö valimi koostamisel lähtuti juhusliku valimi koostamise strateegiast. Kuna uurimuse fookuses on Tartu Ülikooli üliõpilaste ning õppejõudude arvamused plagiadist, siis üheks valimi valiku kriteeriumiks oli õpetamine või õppimine Tartu Ülikoolis.

Tartu Ülikoolis töötab 2016. aasta uuringu kohaselt 2900 inimest, millest ligikaudu 50% on akadeemiline personal (Tartu Ülikooli koduleht, Ülikool arvudes). Õppejõud valiti juhusliku valiku teel kõigist neljast õppevaldkonnast (Humanitaarteadused ja kunstid, Loodus- ja täppisteadused, Meditsiinteadused ning Sotsiaalteadused). Uuringus osales 156 õppejõudu ehk ligikaudu 9% akadeemilisest personalist.

2016. aasta andmete järgi õpib Tartu Ülikoolis bakalaureusetasemel 7900 üliõpilast ning magistritasemel 3900 üliõpilast (Tartu Ülikooli koduleht, Ülikool arvudes). Uuringus osales 243 bakalaureusetaseme üliõpilast ehk ligikaudu 3% kõigist bakalaureuse üliõpilastest, ning 137 magistritaseme üliõpilast ehk ligikaudu 4% kõigist magistritaseme üliõpilastest. Kõikidest vastajatest 134 olid humanitaarteaduste ja kunstide valdkonnast, 129 loodus- ja täppisteaduste valdkonnast, 70 meditsiiniteaduste valdkonnast ning 203 sotsiaalteaduste valdkonnast. Valimi valdkondliku jagunemise õppetasete järgi paremaks jälgimiseks on töö autor jagunemise välja toonud allolevas tabelis:

Tabel 1. Valimi valdkondlik jagunemine õppetasete järgi.

	Humanitaar- teadused ja kunstid	Loodus- ja täppisteadused	Meditsiini- teadused	Sotsiaal- teadused
Õppejõud	32	38	20	66
Bakalaureuse- taseme üliõpilased	62	69	22	90
Magistritaseme üliõpilased	40	22	28	47

Mõõtevahend

Magistritöö eesmärgist lähtuvalt valis töö autor andmekogumismeetodiks küsitluse. Küsitlus saadi Helsingi Ülikooli uurijatelt, mille põhjal viidi seal läbi sarnane uuring (Löfström et al., 2017) ning kohandati autori poolt Tartu Ülikooli üliõpilaste ning õppejõudude jaoks. Originaalküsimustik oli inglise keeles ning õppejõududele ja üliõpilastele olid kohati erinevad küsimused. Seega tõlgiti esmalt küsimustik inglise keelest eesti keelde adapteerides küsimused ka Tartu Ülikooliga seonduvateks ning valiidsuse tagamiseks inglise keelde tagasi ja võrreldi originaali uue inglise keelse variandiga. 9. – 10. detsembrini viidi läbi prooviuuring, milles osales 4 üliõpilast ning 1 õppejõud. Prooviuuringus küsiti uuritavatelt lisaküsimusi seoses ajakulu ning küsimustest arusaamisega. Prooviuuringu tulemusel otsustati lisada küsitlusele 11. küsimus.

Küsimustik oli vastamiseks avatud perioodil 11. - 24. detsembrini internetikeskkonnas jotform.com ning selle aja jooksul vaadati küsimustikku 1091 korda ning vastati sellele 536 korda keskmise vastamisajaga 14 minutit. Küsimustik on toodud lisas 1. Küsimustik koosneb sissejuhatavast osast, kus on selgitatud uurimuse teemat, osalemise vabatahtlikkust, andmete kasutamist, uuritavate anonüümsusega seonduvat ning ligikaudne aeg küsitluse täitmiseks; kolmest uuritavate taustaküsimusest (sugu,

valdkond, õppeaste); neljast plagiaadi leviku, põhjuste, vormide ning tagajärgede küsimusest; ning seitsmest küsimusest seoses plagiaadituvastussüsteemide, nende kasutatavuse ning võimaliku kasutamise plagiaadivastu võitlemise eesmärgil kohta. Lisaks sisaldab küsimustik küsimust akadeemilise kirjutamise liikide esinemise kohta varasemas õppetöös. 11 küsimust on suletud ja 7 küsimust avatud.

Küsimustikus olev 11. küsimus jäeti tulemuste uurimisel välja kuna vastajate tagasiside näitas, et küsimus oli halvasti koostatud kuna ei sisaldanud võimalust vastata „ei tea“.

Protseduur

Uuringus osalemise palve saadeti 648-le õppejõule e-kirja teel 2017. aasta detsembrikuus. Lisaks saatis töö autor e-kirjana kutse uuringus osalemiseks kõikidesse instituudidesse palvega edastada see üliõpilaste listidesse. Õppejõud ning üliõpilased said täita küsimustikku 11. - 24. detsembrini internetikeskkonnas Jotform. Uuritavate anonüümsus tagati nii, et andmeid ei seostatud ühegi uuritava nimega ning kõik töös esitatud tsitaadid toodi välja varjunimedega. Andmed laaditi alla internetikeskkonnast Exceli tabelina ning teisendati SPSS programmi sobivaks.

Andmeanalüüs viidi läbi kasutades programmi SPSS 20.0. Üliõpilaste ning õppejõudude vastused sisestati programmi numbritena ning andmed olid kas nominaal- (õppetase, valdkond, sugu) või järjestusskaalal (kõik ülejäänud). Skaalade iseloomust tulenevalt kasutati andmeanalüüsis gruppidevaheliste erinevuste selgitamisel Mann-Whitney U testi (õppejõud ja üliõpilased; bakalaureuse- ja magistrıtase) või Kruskal-Wallis one-way ANOVA testi (meditsiiniteadused, sotsiaalteadused, humanitaarteadused ja kunstid ning loodus- ja täppisteadused) (McCrum-Gardner, 2008). Erinevused loeti statistiliselt oluliseks kui $p < 0,05$. Plagieerimispõhjuste uurimiseks viidi läbi faktoranalüüs. Põhjuste vahelise seose reliaablust faktoris kontrolliti Cronbach Alphaga (Costello & Osborne, 2005).

Avatud küsimuste korral kasutati tulemuste analüüsimiseks kvalitatiivset sisuanalüüsi. Andmete paremaks tõlgendamiseks toodi ka välja esinemissagedused protsentidena.

Tulemused

Plagiaadi levik ning põhjused

Kõigepealt, et teada saada, kui tõsiseks probleemiks Tartu Ülikooli õppejõud ning üliõpilased plagiati peavad, uuriti kui levinuks uuritavad plagiati peavad. Õppejõud (43,6%) pidasid plagiati levinumaks kui üliõpilased (24,5%). Päris suur protsent õppejõududest (10,9%) ning üliõpilastest (12,6%) ei teadnud üldse kui levinud võib plagiati olla. Enamus üliõpilasi (61,9%) arvas, et plagiati pole üldse või on üsna vähe levinud ning ka suur osa (43,5%) õppejõududest arvas sama. Üliõpilaste ning õppejõudude arvamused plagiadileviku kohta erinesid oluliselt ($p < 0,05$).

Plagiadipõhjuste analüüsil viis töö autor läbi faktoranalüüsi. Faktoranalüüsi läbiviimisel jäid alles 3 faktorit, mille omaväärtus oli suurem kui 1 (Costello & Osborne, 2005). (Tabel 2).

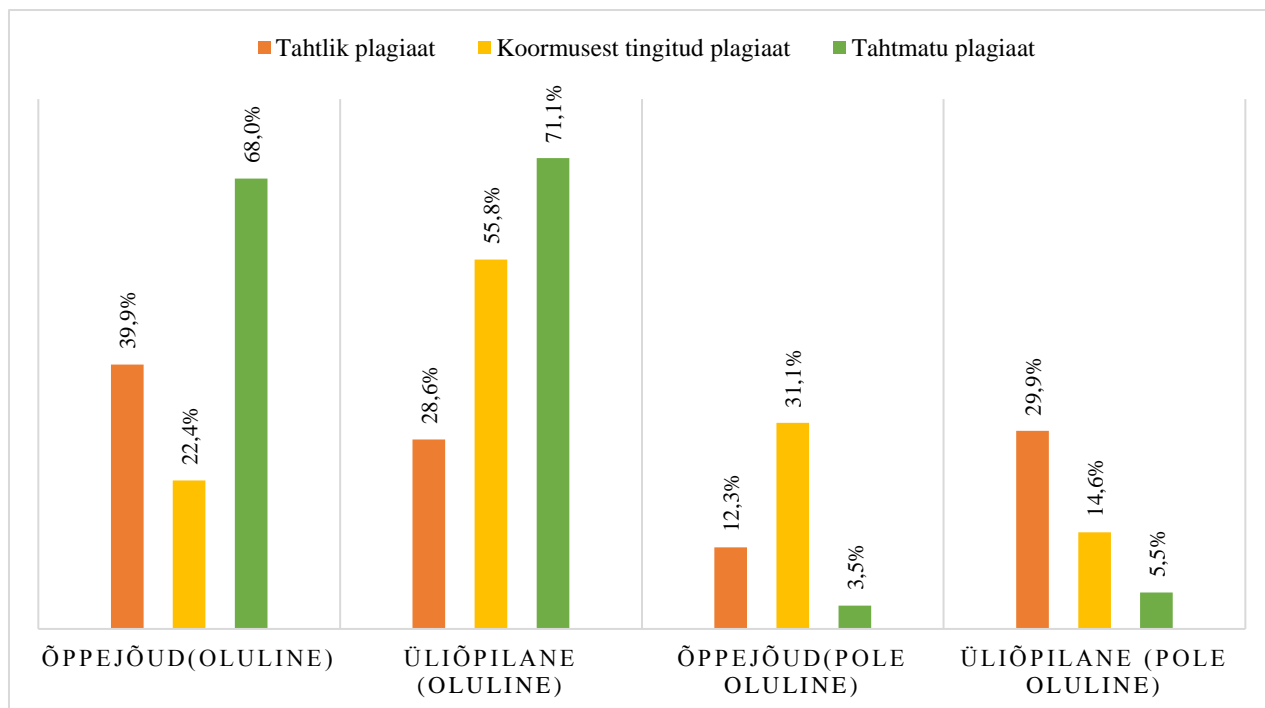
Tabel 2. Üliõpilaste plagieerimispõhjuste jagunemine 3 faktori vahel.

Põhjus	Faktor 1	Faktor 2	Faktor 3
1. Üliõpilased ei leia, et plagieerimine on ränk eksimus.	0,702		
2. Üliõpilased plagieerivad, kuna nende eakaaslased teevad seda.	0,833		
3. Üliõpilased plagieerivad, kuna nende kogemuste põhjal on vahelejäämise risk väiksem kui saadud kasu.	0,794		
4. Plagiadiga vahelejäämisel on tagajärjed ja karistused tühised.	0,724		
5. Üliõpilased on ülekoormatud liiga paljude kirjalike töödega ja neil pole piisavalt aega nende korrektseks tegemiseks.		0,937	
6. Üliõpilastel on elus muid erinevaid kohustusi, nt perekond või töö, mis takistavad neil kõikidele õppeülesannetele korralikult keskendumast.		0,939	
7. Üliõpilased põhimõtteliselt teavad, kuidas kirjutada akadeemilisi tekste, aga neil pole piisavalt oskusi, et seda täiesti õigesti teha, nt oma sõnadega kirjutamine.			0,884
8. Üliõpilased ei tea, kuidas allikaid õigesti kasutada ning kuidas neile korrektset viidata.			0,855

Esimene faktor hõlmas endas kõiki põhjuseid (1-4), mille tulemusel üliõpilased plagieerivad teadlikult ning kasusaamise eesmärgil. Kuna esinevad põhjused lähevad kõik tahtliku plagieerimise alla, siis otsustas töö autor liigitada faktor 1 tahtlikuks plagiadiks. Tahtliku plagiadi grupi reliaabluskoeffitsient ($\alpha = 0,77$) on aktsepteeritav (Tavakol & Dennick,

2011) ning faktor seletab ära 31% kogu põhjuste variatiivsusest. Teine faktor hõlmas endas kõiki põhjusi (5-6), mis olid küll teadlikud, ent tulid pigem halvast ajaplaneerimise oskusest või üliõpilaste ülekoormatusest. Kuna need põhjused lähevad kõik tahtliku plagieerimise alla, ent ei ole tingitud otsese kasu saamise eesmärgil, siis otsustas töö autor liigitada faktor 2 koormusest tingitud plagiaadiks. Koormusest tingitud plagiaadi grupi reliaablus koefitsient ($\alpha=0,87$) on väga hea (Tavakol & Dennick, 2011) ning see seletab ära 23% kogu põhjuste variatiivsusest. Kolmas faktor sisaldab endas kõiki põhjuseid (7-8), mis on seotud üliõpilaste akadeemilise kirjutamisoskuse puudumisest. Kuna akadeemilise kirjutamisoskuse puudumine viitab tahtmatule plagiaadile, siis liigitas töö autor faktor 3 tahtmatuks plagiaadiks. Tahtmatu plagiaadi reliaablus koefitsient ($\alpha=0,71$) on aktsepteeritav ning see seletab ära 18% kogu põhjuste variatiivsusest. Kokku seletavad kõik 3 faktorit ära 72% kogu põhjuste variatiivsusest, mis näitab, et tegemist on suhteliselt hea mudeliga. (Costello & Osborne, 2005).

Edasi grupeeriti plagieerimispõhjused faktoranalüüsist välja tulnud faktorite alla ning moodustati nendega sagedustabelid. Sagedustabelist tuli välja, et nii üliõpilased (71,7%) kui ka õppejõud (68%) peavad kõige olulisemaks tahtmatut plagiaati plagieerimisel (Joonis 1). Kõige suurem erinevus õppejõudude ning üliõpilaste arvamustes on koormusest tingitud plagiaadi olulisusel. 55,8% üliõpilastest peab seda oluliseks ning ainult 22,4% õppejõududest arvab, et see on oluline. Mõlemas alapõhjuses antud faktoris esines õppejõudude ja üliõpilaste arvamustes statistiliselt oluline erinevus (põhjus (5) $p<0,05$; põhjus (6) $p<0,05$). Ka tahtliku plagiaadi põhjustes esines õppejõudude ning üliõpilaste arvamustes erinevus. 39,9% õppejõududest pidas tahtliku plagiaati oluliseks võrreldes 28,6% üliõpilastega. Statistiliselt oluline erinevus oli neljast alapõhjusest kolmel (põhjus 1 $p<0,05$; põhjus 2 $p<0,05$; põhjus 3 $p<0,05$). Tahtmatu plagiaadipõhjuste esinemise olulisuses statistiliselt olulisi erinevusi polnud.

Joonis 1. Plagiyaadipõhjuste olulisuse arvamused kolme faktori raames üliõpilastel ja õppejõududel

Õppejõudude ning üliõpilaste valdkondade vaheliste arvamuste uurimisel tuli välja, et Üliõpilaste arvamused erinevad valdkondade vahel tahtmatu plagiyaadi olulisuses (mõlemad põhjused (7-8) $p < 0,05$). 70% Meditsiiniteaduste valdkonna üliõpilased (70%), sotsiaalteaduste üliõpilased (74,4%) ning humanitaarteaduste ja kunstide üliõpilased (75%) hindavad seda suhteliselt sarnaselt, ent loodus- ja täppisteaduste üliõpilased (62,1%) hindavad seda vähem oluliseks. Õppejõudude arvamustes erinevusi polnud ning ka õppetaseme raames arvamustes erinevusi polnud.

Plagiyaadivormid ning nende tõsisusastmed

Edasi uuriti, mida peavad üliõpilased ning õppejõud plagiyaadiks ning kui tõsine plagiyaadivorm see nende arvamuse kohaselt on. Õppejõud pidasid kõiki plagiyaadivorme üldjoontes tõsisemateks kui üliõpilased (Tabel 3, lk 22).

Tabel 3. Üliõpilaste ja Õppejõudude arvamused erinevate plagiaadivormide tõsisuse kohta.

	Üliõpilased (380)				Õppejõud (156)			
	Ei tea	Pole plagiaat	Plagiaat, aga mitte tõsine plagiaadi-vorm	Mõnevõrra tõsisem ja väga tõsine plagiaadi-vorm	Ei tea	Pole plagiaat	Plagiaat, aga mitte tõsine plagiaadi-vorm	Mõnevõrra tõsisem ja väga tõsine plagiaadi-vorm
1. Teise üliõpilase töö osade enda omana esitamine.		0,6%	17,6%	81,8%		0,7%	3,2%	96,1%
2. Teise üliõpilase terve töö enda omana esitamine.			0,5%	99,5%				100%
3. Teise üliõpilase töö enda omana esitamine, kui on olemas teise üliõpilase luba.	2,1%	6,6%	16,1%	75,2%	1,9%	1,9%	6,4%	89,8%
4. Võõra(ste) autori(te) teksti enda omana esitamine ilma allikale viitamata.		1,6%	11,8%	86,6%			3,8%	96,2%
5. Sõnasõnaline võõra teksti kasutamine koos viitega originaalautorile, ent ilma jutumärkideta.	3,7%	26,3%	45,3%	24,7%	3,1%	23,1%	43,6%	30,2%
6. Sõnasõnaline võõra teksti kasutamine koos viitega originaalautorile, kasutades jutumärke.	3,7%	86,3%	3,7%	6,3%	0,6%	87,2%	5,8%	6,4%

Kõige tõsisemaks plagiaadivormiks pidasid nii õppejõud (100%) kui ka üliõpilased (99,5%) teise üliõpilase terve töö enda omana esitamist. Kõige rohkem erinesid üliõpilaste ning õppejõudude arvamused ($p < 0,05$) 3. plagiaadivormi: teise üliõpilase töö enda omana esitamine, kui on olemas teise üliõpilase luba, tõsisusastmes. 89,8% õppejõududest pidas seda tõsiseks plagiaadivormiks võrreldes 75,2% üliõpilastega. Statistiliselt erinesid veel üliõpilaste ning õppejõudude arvamused 1. ja 4. plagiaadivormi tõsisusastmetes (mõlemal $p < 0,05$). Kõige rohkem segadust tekitas nii üliõpilastes kui ka õppejõududes 5. plagiaadivorm. Arvestatav protsent üliõpilastest (3,7%) ning ka õppejõududest (3,1%) ei teadnud, kas see läheb plagiaadi alla. Enamus õppejõududest (43,6%) ning üliõpilastest (45,3%) arvas, et see on plagiaat, aga mitte tõsine vorm ning 30,2% õppejõududest ja 24,7% üliõpilastest pidas seda tõsiseks plagiaadivormiks. Segadust plagiaadivormi suhtes näitas see, et väga suur protsent õppejõududest (23,1%) ning üliõpilastest (26,3%) ei pidanud seda üldse plagiaadiks.

6. plagiadivorm oli enamike üliõpilaste (86,3%) ning õppejõudude (87,2%) poolt õigesti identifitseeritud kui mitte plagiati, ent siiski nii üliõpilaste kui ka õppejõudude seas oli vastavalt siis 6,3% ja 6,4% vastajaid, kes arvasid, et see on tõsine plagiadivorm.

Edasi selgitati, kas üliõpilaste (Tabel 4, lk 24) ning õppejõudude (Tabel 5, lk 25) arvamused plagiadivormidest erinevad õppevaldkondade raames. Üliõpilaste seas oli kõige suurem osakaal üliõpilastel, kes märkisid vastusteks „ei tea“ meditsiiniteaduste valdkonnas. 3. (4%), 5. (4%) ja 6. (6%) plagiadivorm jäid meditsiiniteaduste üliõpilastele segaseks. Õppejõududest ei osanud kõige suurem protsent loodus- ja täppisteaduste valdkonnast plagiadivorme paigutada. 3. (5,3%) ning 5. (13,2%) plagiadivorm tekitasid antud valdkonna õppejõududes segadust. Kõige rangemalt hindasid plagiadivorme sotsiaalteaduste ning humanitaarteaduste ja kunstide üliõpilased ning kõige leebemalt loodus- ja täppisteaduste üliõpilased. Sarnaselt hindasid ka kõige rangemalt sotsiaalteaduste õppejõud ning kõige leebemalt loodus- ja täppisteaduste õppejõud plagiati.

Kõige rohkem erinesid üliõpilaste arvamused 5. plagiadivormi suhtes ($p < 0,05$). Kui meditsiiniteaduste, sotsiaalteaduste ning humanitaarteaduste ja kunstide üliõpilased hindasid seda suhteliselt sarnaselt, siis 50,5% loodus- ja täppisteaduste üliõpilastest ei pidanud seda üldse plagiadiks. Ka õppejõudude võrdluses tuli sama plagiadivormi arvamustes erinevus välja ($p < 0,05$). 45% meditsiiniteaduste, 28,1% humanitaarteaduste ja kunstide ning 31,5% loodus- ja täppisteaduste õppejõududest ei pidanud sõnasõnalist võõra teksti kasutamist koos viitega originaalautorile, ent ilma jutumärkideta üldse plagiadiks, samas kui ainult 9% sotsiaalteaduste õppejõududest ei pidanud seda plagiadiks. Lisaks erinesid õppejõudude arvamused ($p < 0,05$) 3. plagiadivormi suhtes. Kõige rangemalt hindasid seda humanitaarteaduste ja kunstide õppejõud (90,7%) ning kõige leebemalt loodus- ja täppisteaduste õppejõud (78,9%). Loodus- ja täppisteaduste õppejõudude seas oli ka kõige suurem protsent (5,3%), kes ei teadnud, kas antud plagiadivorm on plagiati. Üliõpilaste õppetasemete raames statistiliselt olulisi erinevusi arvamustes ei olnud.

Tabel 4. Üliõpilaste arvamused erinevate plagiadivormide tõsisuse kohta õppevaldkondades.

	Meditšiiniteadused (50)				Sotsiaalteadused (137)			
	Ei tea	Pole plagiatsioon	Plagiatsioon, aga mitte tõsine plagiadivorm	Mõnevõrra tõsisem ja väga tõsine plagiadivorm	Ei tea	Pole plagiatsioon	Plagiatsioon, aga mitte tõsine plagiadivorm	Mõnevõrra tõsisem ja väga tõsine plagiadivorm
1. Teise üliõpilase töö osade enda omana esitamine.		2%	26%	72%			10,2%	89,8%
2. Teise üliõpilase terve töö enda omana esitamine.				100%			1,5%	98,5%
3. Teise üliõpilase töö enda omana esitamine, kui on olemas teise üliõpilase luba.	4%	18%	14%	64%	2,9%	14,6%	14,6%	82,5%
4. Võõra(ste) autori(te) teksti enda omana esitamine ilma allikale viitamata.		4%	8%	88%	0,7%	10,2%	10,2%	89,1%
5. Sõnasõnaline võõra teksti kasutamine koos viitega originaalautorile, ent ilma jutumärkideta.	4%	34%	34%	28%	2,2%	14,6%	56,2%	27,0%
6. Sõnasõnaline võõra teksti kasutamine koos viitega originaalautorile, kasutades jutumärke.	6%	80%	6%	8%	3,6%	83,2%	5,2%	8,0%
	Humanitaarteadused ja kunstid (102)				Loodus- ja täppisteadused (91)			
	Ei tea	Pole plagiatsioon	Plagiatsioon, aga mitte tõsine plagiadivorm	Mõnevõrra tõsisem ja väga tõsine plagiadivorm	Ei tea	Pole plagiatsioon	Plagiatsioon, aga mitte tõsine plagiadivorm	Mõnevõrra tõsisem ja väga tõsine plagiadivorm
1. Teise üliõpilase töö osade enda omana esitamine.			17,6%	82,4%		1,1%	24,2%	74,7%
2. Teise üliõpilase terve töö enda omana esitamine.				100%				100%
3. Teise üliõpilase töö enda omana esitamine, kui on olemas teise üliõpilase luba.	3,9%	4,9%	19,6%	71,6%	2,2%	7,7%	15,3%	74,8%
4. Võõra(ste) autori(te) teksti enda omana esitamine ilma allikale viitamata.		1,%	9,8%	89,2%		2,2%	18,7%	79,1%
5. Sõnasõnaline võõra teksti kasutamine koos viitega originaalautorile, ent ilma jutumärkideta.	4,9%	16,7%	45,1%	33,3%	4,4%	50,5%	35,2%	9,9%
6. Sõnasõnaline võõra teksti kasutamine koos viitega originaalautorile, kasutades jutumärke.	2,9%	86,4%	2,9%	7,8%	3,3%	94,5%	1,1%	1,1%

Tabel 5. Õppejõudude arvamused erinevate plagiadivormide tõsisuse kohta õppevaldkondades.

	Meditšiiniteadused (20)				Sotsiaalteadused (66)			
	Ei tea	Pole plagiataat	Plagiaat, aga mitte tõsine plagiadivorm	Mõnevõrra tõsisem ja väga tõsine plagiadivorm	Ei tea	Pole plagiataat	Plagiaat, aga mitte tõsine plagiadivorm	Mõnevõrra tõsisem ja väga tõsine plagiadivorm
1. Teise üliõpilase töö osade enda omana esitamine.			10%	90%				100%
2. Teise üliõpilase terve töö enda omana esitamine.				100%				100%
3. Teise üliõpilase töö enda omana esitamine, kui on olemas teise üliõpilase luba.		5%	15%	80%			1,5%	88,5%
4. Võõra(ste) autori(te) teksti enda omana esitamine ilma allikale viitamata.			10%	90%				100%
5. Sõnasõnaline võõra teksti kasutamine koos viitega originaalautorile, ent ilma jutumärkideta.		45%	15%	40%		9,1%	53%	37,9%
6. Sõnasõnaline võõra teksti kasutamine koos viitega originaalautorile, kasutades jutumärke.		70%	15%	15%	1,5%	89,5%	3%	6%
	Humanitaarteadused ja kunstid (32)				Loodus- ja täppisteadused (38)			
	Ei tea	Pole plagiataat	Plagiaat, aga mitte tõsine plagiadivorm	Mõnevõrra tõsisem ja väga tõsine plagiadivorm	Ei tea	Pole plagiataat	Plagiaat, aga mitte tõsine plagiadivorm	Mõnevõrra tõsisem ja väga tõsine plagiadivorm
1. Teise üliõpilase töö osade enda omana esitamine.			3,1%	96,9%		2,6%	5,3%	92,1%
2. Teise üliõpilase terve töö enda omana esitamine.				100%				100%
3. Teise üliõpilase töö enda omana esitamine, kui on olemas teise üliõpilase luba.	3,1%	3,1%	3,1%	90,7%	5,3%	2,6%	13,2%	78,9%
4. Võõra(ste) autori(te) teksti enda omana esitamine ilma allikale viitamata.			3,1%	96,9%			7,9%	92,1%
5. Sõnasõnaline võõra teksti kasutamine koos viitega originaalautorile, ent ilma jutumärkideta.		28,1%	46,9%	25%	13,2%	31,5%	39,5%	15,8%
6. Sõnasõnaline võõra teksti kasutamine koos viitega originaalautorile, kasutades jutumärke.		90,6%	3,1%	6,3%		89,5%	7,9%	2,6%

Õppejõudude ning üliõpilaste teadlikkus plagiadi tagajärgedest

Õppejõud hindasid enda teadlikkust plagiadi tagajärgedest paremaks (60,2% hästi või väga hästi teadlik) kui üliõpilased (36,3% hästi või väga hästi teadlik). Õppejõudude ning üliõpilaste arvamused oma teadlikkusest erinesid oluliselt ($p < 0,05$). 37,6% üliõpilastest leidis, et nad ei ole üldse kursis või on halvasti kursis sellega, mis juhtub üliõpilasega, kui tööst on leitud plagiati. Samas ka arvestatav protsent õppejõududest (19%) hindas oma teadmisi halvaks. Ka valdkondade vahel erinesid nii õppejõudude ($p < 0,05$) kui ka üliõpilaste ($p < 0,05$) arvamused oma teadlikkusest. Kõige paremaks hindasid oma teadmisi sotsiaalteaduste valdkonna õppejõud (86,3% heaks või väga heaks), edasi tulid humanitaarteaduste ja kunstide õppejõud (46,9%), siis loodus- ja täppisteaduste õppejõud (39,5%) ning kõige halvemaks hindasid oma teadmisi meditsiinivaldkonna õppejõud (35%). Üliõpilaste seas pidasid oma teadmisi kõige paremaks loodus- ja täppisteaduste üliõpilased (37,7%), siis sotsiaalteaduste (35,7%), edasi humanitaarteaduste ja kunstide (31,7%) ning lõpuks meditsiiniteaduste üliõpilased (31%). Õppetasemete vahel üliõpilaste arvamustes olulisi erinevusi polnud.

Avatud küsimuste analüüsil ilmsel, et õppejõud peavad ettekirjutatud karistusi pigem rangeteks ning need sõltuvad plagiadi tõsisusastmest:

Õppejõuna tean, kuna olen ise plagiati avastanud ja juhtumeid vastavasse komisjoni suunanud. Tagajärjed sõltuvad plagiadi raskusastmest, meetmed on pigem ranged kui lebed. (Õppejõud A)

ning raskematel juhtudel võib üliõpilast ees oodata ka eksmatrikuleerimine:

Tööd ei arvestata; ei saa ainel positiivset tulemust; võimalik maksimumkaristus on eksmatrikuleerimine. (Õppejõud B).

Veel tõid õppejõud välja karistuste sõltuvuse õppejõust ja komisjonist, kes plagiadijuhtumiga tegelevad:

Reeglite järgi reageeritakse rangelt, nt eksmatrikuleerimisega. Tegelikult tõenäoliselt tehakse hoiatus, kuigi konkreetseid juhtumeid ei tea. Korrektselt viidatud sõnasõnalisse plagieerimisse lõputööde referatiivses osas ei suhtuta kuigi rangelt. Viitamise puudumist käsitletakse ka viitamise-alase vea, mitte plagieerimisena. Kokkuvõttes sõltub reaktsioon plagieerimisele asjas osalevatest osapooltest ning teksti analüüsi põhjalikkusest. (Õppejõud C),

ent paljud õppejõud ka tunnistavad, et kohati ei juhtu üliõpilastega mitte midagi:

Tean ainult kuulujutte bakatöödest, kus on välja tulnud, et üliõpilane on plagieerinud. Kuulujuttude põhjal on teada, et hindamiskomisjon vaatab sellest suhteliselt mööda. (Õppejõud D),

Üliõpilased sarnaselt õppejõududele tõid ka välja eksmatrikuleerimise ning karistuste sõltuvuse erinevatest teguritest nagu plagiadivormide tõsisus ning õppejõu rangus:

Olen teadlik, et kui on esitatud plagiattöö, siis olenevalt kui tõsine on vorm või kui karm õppejõud, võib anda õpilasele veel võimalus oma plagiat ära parandada ning kui seda ei tehta (või kui on karm õppejõud) visatakse koolist välja. (Üliõpilane A).

Peale selle juhtisid üliõpilased tähelepanu ka sellele, kuidas on võimalik karistustest pääseda:

Praktikas, kuna karistused on niivõrd karmid ja õppejõud on inimlikud, siis õppejõud esitavad tudengitele esimesel korral tudengile ise hoiatuse ja lubavad alles järgmisel korral juhtumist kõrgemaid juhtorganeid teavitada. Seejuures, kuna teised õppejõud sellest esmakordselt juhtumist teadlikud ei ole, võib taolisi esmakordseid juhtumeid samal tudengil esineda ka teiste õppejõududega. Koordineerimine ja koostöö puudub. (Üliõpilane B).

Erinevalt õppejõudude selgitustest tuli üliõpilastel rohkem välja ka erinevaid põhjuseid, miks nad ei ole teadlikud nagu õppetöös antud teema puudumine või kogemuste puudumine:

Sellest ei ole kuskil keegi rääkinud, seega ei tea üldse, mis on plagiadi korral karistused. (Üliõpilane C)

Pole ise ega kellegi teise kaudu kokku puutunud. (Üliõpilane D).

Õppejõudude ning üliõpilaste hoiakud plagiadituvastussüsteemide kohta

Õppejõudude ning üliõpilaste plagiadituvastussüsteemide arvamuste uurimisel leiti, et 94,9% õppejõududest ning 91,6% üliõpilastest arvavad, et plagiadituvastussüsteemide kasutamine on üliõpilaste suhtes aus. Erinevalt õppejõududest (47,4%) leidsid üliõpilased (66%), et plagiadituvastussüsteemide kasutamine tekitab üliõpilastes hirmu (Tabel 6, lk 28) ($p < 0,05$). Statistiliselt oluline erinevus tuli ka sisse 4. ja 5. väite hoiakutes (mõlemal $p < 0,05$). Mõlemal juhul olid õppejõud (vastavalt 87,4% ning 75%) väitega rohkem nõus kui üliõpilased (vastavalt 76,9% ning 58,7%). Ka 7. ja 8. väite juures esines üliõpilaste ning õppejõudude arvamustes erinevus (mõlemal $p < 0,05$). 7. väitega olid õppejõud (89,7%) rohkem nõus kui üliõpilased (70,3%). 8. väitega seevastu olid üliõpilased (22,9%) rohkem nõus kui õppejõud (6,4%). Nii üliõpilaste kui ka õppejõudude arvamustes õppevaldkondade raames oluliselt erinevusi ei olnud. Ka õppetasemete raames puudusid üliõpilaste arvamustes olulised erinevused.

Tabel 6. Üliõpilaste ning õppejõudude hoiakud plagiaadituvastussüsteemide kohta.

	Üliõpilased (380)			Õppejõud (156)		
	Ei tea	Pole üldse nõus või enamasti pole nõus	Mingil määral või täiesti nõus	Ei tea	Pole üldse nõus või enamasti pole nõus	Mingil määral või täiesti nõus
1. Plagiaadituvastussüsteemide kasutamine on üliõpilaste suhtes aus.	3,4%	5%	91,6%	2,6%	2,5%	94,9%
2. Plagiaadituvastussüsteemid on usaldusväärsed.	22,2%	17,3%	60,5%	11,5%	21,2%	67,3%
3. Plagiaadituvastussüsteemide kasutamine tekitab üliõpilastes hirmu.	6,8%	27,2%	66%	25,1%	27,5%	47,4%
4. Plagiaadituvastussüsteemide kasutamine suurendab üliõpilaste üldist teadlikust plagiadist ning sellega seotud probleemidest.	6,3%	16,8%	76,9%	7,5%	5,1%	87,4%
5. Plagiaadituvastussüsteemide kasutamine suurendab üliõpilaste teadlikkust korrektsest viitamisest ning tsiteerimisest.	5,8%	35,5%	58,7%	9,0%	16,0%	75%
6. Pärast plagiadituvastussüsteemi kasutamist, pööran rohkem tähelepanu sellele, kuidas viitan ja kasutan allikaid.	16,1%	25,8%	58,1%	23,7%	20,5%	55,8%
7. Üliõpilast, kes plagieerib, peaks karistama petturluse pärast.	5,3%	24,4%	70,3%	3,8%	6,5%	89,7%
8. Üliõpilasi jälgitakse liiga palju	14,2%	62,9%	22,9%	9,6%	84%	6,4%

Üliõpilased (19,5%) on oluliselt vähem ($p < 0,05$) oma õppetööd plagiadituvastussüsteemi üles laadinud kui õppejõud (51,9%). Oluline erinevus (mõlemal $p < 0,05$) tuli nii õppejõudude kui ka üliõpilaste võrdluses sisse ka valdkondade raames. Sotsiaalteaduste valdkonna õppejõud on kõige rohkem (72,7%) õppetööd üles laadinud. Teiste valdkondade õppejõud on oluliselt vähem plagiadituvastussüsteeme kasutanud: meditsiiniteadused 40%, humanitaarteadused ja kunstid 34,4% ning loodus- ja täppisteadused 36,8%. Üliõpilastest on kõige rohkem (29,2%) sotsiaalteaduste valdkonnast töö üles laadinud. 17,6% loodus- ja täppisteaduste üliõpilastest, 13,7% humanitaarteaduste üliõpilastest ning ainult 8% meditsiiniteaduste üliõpilastest on plagiadituvastussüsteeme kasutanud. Magistritaseme üliõpilased (28,5%) on oluliselt rohkem ($p < 0,05$) plagiadituvastussüsteeme kasutanud kui bakalaureusetaseme üliõpilased (14,4%). Avatud küsimuse analüüsil selgus, et kõige rohkem on õppejõud ja üliõpilased kasutanud plagiadituvastussüsteeme KRATT

(vastavalt n=42 ja n=34) ning Urkund (vastavalt n=43 ja n=22). Peale selle on õppejõud ja üliõpilased vähesel määral kasutanud Turnitin'i, Plagscani, Quetexti, Estplagi ja Grammarlyt.

Avatud küsimuste analüüsil selgus, et nii õppejõud kui ka üliõpilased leidsid mitmeid probleeme süsteemides, nagu piiratud plagiaadivormide tuvastamine:

Plagiaadituvastussüsteemid ei ole nii täielikud, et suudaksid avastada igat tüüpi plagiaati (süsteemil on piirangud) (Õppejõud F),

või vale plagiaadi tuvastamine ning selle alusel karistamine :

Mul tekib mure nagu iga säärase süsteemiga. Programm võib teha vigu ja see võib mitte vahet teha kokkusattumusel ja tahtlikul plagiaadil (Üliõpilane F).

Lisaks ei leidnud ei õppejõud ega üliõpilased, et plagiaadituvastussüsteemide kasutamine oleks nende vaateid plagiaadist ning süsteemidest muutnud:

Ei ole muutunud. Need tööriistad on tõhusad ainult mingi piirini, täpsemalt sinnani, kui keegi on nii "loll", et on algallikast üsna täpselt maha kirjutanud. Näiteks sellist liiki plagiaadi vastu, kus inglise keelse allika lõik kirjutatakse eesti keeles ümber (aga ilma jutumärkideta), on need programmid võimetud (Õppejõud G),

vaid on pigem vahend enesekontrolliks:

Ei ole muutnud. See on hea süsteem ka iseendale õppimiseks. Saan teada, kas olen kasutanud oma teadmisi viitamisest õigesti (Üliõpilane G).

Nii üliõpilased kui ka õppejõud leidsid, et plagiaadituvastussüsteemist oleks kõige rohkem kasu siis, kui üliõpilased saaksid seda ise kasutada ja oma töid kontrollida:

Esimene plagiaadituvastussüsteemi kasutaja võiks olla üliõpilane ise (Õppejõud E).

Süsteemidest võiks juba varakult õpilasi teavitada ja mitmeid kordi. Mina ei teadnud enne, et selline süsteem olemas on, kui mu kaastudengid mulle rääkisid. Võiks neid tutvustada ja julgustada kasutama, kuna seda kiiremini ja paremini õpib tudeng vahet tegema tsiteerimisel, refereerimisel jne (Üliõpilane E).

Süsteemi kasutamise (Tabel 7, lk 30) lihtsuse arusaamad erinesid üliõpilastel ja õppejõududel ($p < 0,05$). 17,7% üliõpilastest leidis, et plagiaadituvastussüsteemi kasutamisega oli lihtne alustada ning 20% leidis, et seda on lihtne kasutada. 48,7% õppejõududest leidis, süsteemiga oli lihtne alustada ning 50,1% leidis, et seda on lihtne kasutada

Tabel 7. Üliõpilaste ning õppejõudude arvamused plagiadituvastussüsteemide kasutamise kohta.

	Üliõpilased (380)			Õppejõud (156)		
	Ei tea	Pole üldse nõus või enamasti pole	Enamasti või täiesti nõus	Ei tea	Pole üldse nõus või enamasti pole	Enamasti või täiesti nõus
Süsteemi kasutamisega alustamine oli lihtne.	77,5%	4,8%	17,7%	35,2%	16,1%	48,7%
Süsteemi üldine kasutamine nt dokumentide üleslaadimine oli lihtne.	75,8%	4,2%	20,%	37,2%	12,7%	50,1%

Valdkondade vahelisel võrdlemisel üliõpilaste arvamustes erinevusi ei olnud. Õppejõudude võrdlemisel ($p < 0,05$) pidasid süsteemiga alustamist lihtsaks 45% meditsiiniteaduste valdkonna õppejõududest, 59,1% sotsiaalteaduste valdkonna õppejõududest, 43,7% humanitaarteaduste ja kunstide valdkonna õppejõududest ning 34,1% loodus- ja täppisteaduste valdkonna õppejõududest. Süsteemi üldist kasutamist ($p < 0,05$) pidasid kõige lihtsamaks sotsiaalteaduste õppejõud (60,6%). 45% meditsiiniteaduste õppejõududest, 43,7% humanitaarteaduste ja kunstide õppejõududest ning 39,5% loodus- ja täppisteaduste õppejõududest arvasid, et süsteemi on kasutada lihtne. Ka magistri- ning bakalaureusetaseme üliõpilaste võrdluses ($p < 0,05$) pidasid magistritaseme üliõpilased plagiadisüsteemiga alustamist (24,8%) ja üldist kasutamist lihtsamaks (25,5%) kui bakalaureusetaseme üliõpilased (13,6% ja 16,8%).

Plagiadituvastussüsteemi Tartu Ülikoolis kohustuslikus korras soovivad näha 56,4% õppejõududest ning 54,5% üliõpilastest. Sotsiaalteaduste õppejõud (69,7%) on kõige rohkem plagiadituvastussüsteemide kohustuslikuks muutmise poolt erinevalt ($p < 0,05$) humanitaarteaduste ja kunstide õppejõududest, kellest vaid 37,5% olid selle poolt. 50% meditsiiniteaduste ning 52,6% loodus- ja täppisteaduste õppejõududest leidsid, et plagiadituvastussüsteemi peaks kohustuslikus korras kasutama.

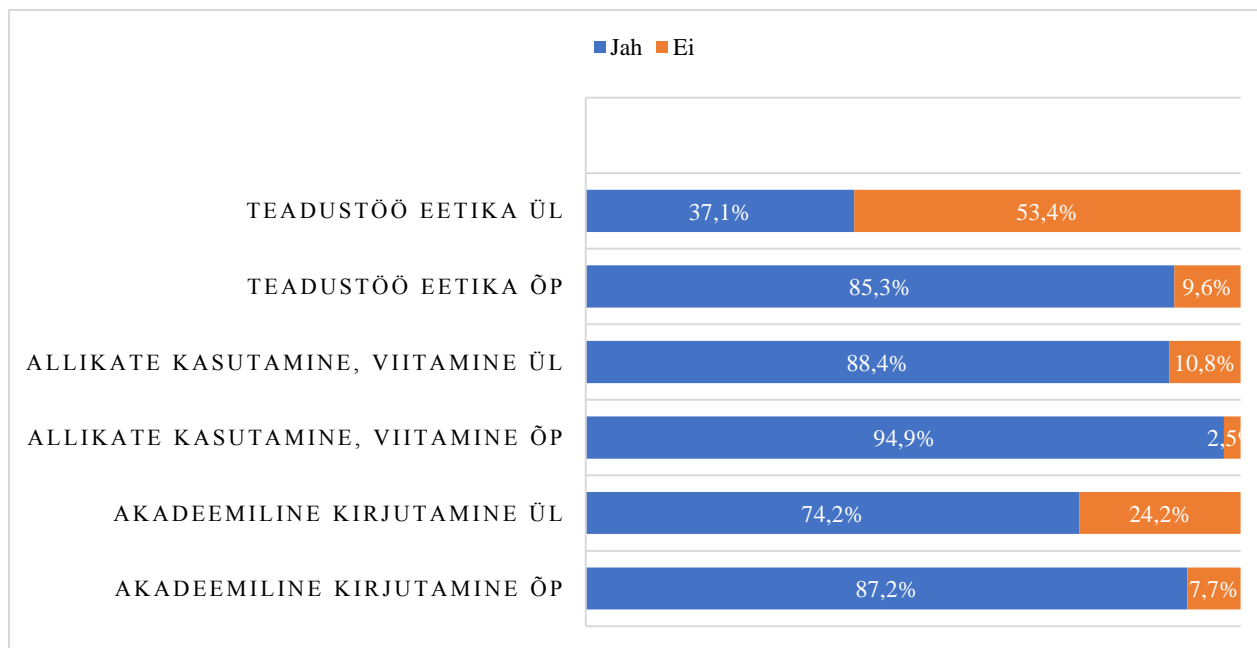
Üliõpilased leidsid (Tabel 8, lk 31) õppejõududest rangemalt, et plagiadituvastussüsteemidega peaks kontrollima suuremahulisemaid töid nagu bakalaureuse, magistri- ning doktoritööd ($p < 0,05$). Samas leidis suurem protsent õppejõude, et ka muid töid peaks kontrollima ($p < 0,05$).

Tabel 8. Üliõpilaste ja õppejõudude arvamused tööde kontrollimisest plagiadituvastussüsteemis.

	Üliõpilased (380)				Õppejõud (156)			
	Pole vaja kontrollida	Peaks kontrollima kui kahtlustatakse plagiati	Peaks pisteliselt kontrollima	Peaks alati kontrollima	Pole vaja kontrollida	Peaks kontrollima kui kahtlustatakse plagiati	Peaks pisteliselt kontrollima	Peaks alati kontrollima
Bakalaureusetöö või sarnased tööd	1,3%	15,3%	16,6%	66,8%	0,6%	20,5%	13,5%	65,4%
Magistritöö	1,1%	8,9%	12,4%	77,6%	0,6%	16,7%	11,5%	71,2%
Dokoritöö	0,8%	6,3%	4,5%	88,4%	1,3%	16,7%	6,4%	75,6%
Mahukamad kirjalikud tööd, nt esseed	8,2%	48,2%	31%	12,6%	2,5%	29,5%	34%	34%
Lühemad kirjalikud tööd, nt sisukokkuvõtted	36,1%	48,4%	10,3%	5,2%	15,4%	42,3%	22,4%	19,9%
Muud tööd	41,6%	46%	7,9%	4,5%	19,4%	45,2%	18,6%	16,8%

Valdkonna spetsiifiliselt arvasid sotsiaalteaduste õppejõud (86,4%), et bakalaureusetöid peaks alati kontrollima. Erinevalt sotsiaalteaduste õppejõududest ($p < 0,05$) leidis 57,9% loodus- ja täppisteaduste õppejõududest, 55% meditsiiniteaduste õppejõududest ning vaid 37,5% humanitaarteaduste ja kunstide õppejõududest, et bakalaureusetöid peaks alati kontrollima. Ka magistritöodes tuli erinevus sisse ($p < 0,05$): vajalikuks alati kontrollida pidasid 86,4% sotsiaalteaduste, 70% meditsiiniteaduste, 57,9% loodus- ja täppisteaduste ning 56,3% humanitaarteaduste ja kunstide valdkonna õppejõudu. Ka esseede kontrollis arvasid sotsiaalteaduste õppejõud kõige rohkem (43,6%), et neid peaks alati kontrollima. Humanitaarteaduste (31,3%), loodus- ja täppisteaduste (28,9%) ning meditsiiniteaduste õppejõud (15%) pidasid seda vähem vajalikuks ($p < 0,05$). Üliõpilaste arvamustes olulisi erinevusi polnud.

Õppejõudude ning üliõpilaste arvamused erinesid oluliselt selles, kas nende õppetöös on esinenud akadeemilise kirjutamisega seonduvaid erinevaid teemasid ($p < 0,05$) (Joonis 2, lk 32).

Joonis 2. Akadeemilise kirjutamise teemade esinemine õppetöös (ÕP – õppejõud, ÜL – üliõpilane)

Valdkonna spetsiifiliselt leidsid sotsiaalteaduste ning humanitaarteaduste- ja kunstide õppejõud (vastavalt 90,9% ja 90,6%) protsentuaalselt rohkem, et nende õprrtöös on käsitletud teadustöö eetikaga seotud teemasid. Meditsiiniteaduste (85%) ning loodus- ja täppisteaduste (71,1%) õppejõud tõid seda vähem välja ($p < 0,05$). Üliõpilaste uurimisel selgus, et ligi 97,1% sotsiaalteaduste valdkonna ning 97,1% humanitaarteaduste ja kunstide valdkonna üliõpilastest on oma õpingute jooksul kokku puutunud allikate kasutamise teemaga erinevalt ($p < 0,05$) loodus- ja täppisteaduste (76,9%) ning meditsiiniteaduste (66%) üliõpilastest. Ka akadeemilise kirjutamisega on sotsiaalteaduste (85,4%) ning humanitaarteaduste ja kunstide (88,2%) üliõpilased rohkem tuttavad kui loodus- ja täppisteaduste (60,4%) ning meditsiiniteaduste (40%) üliõpilased ($p < 0,05$). Õppetase raames on magistritaseme üliõpilased (94,2%) rohkem kokku puutunud allikate kasutamise teemaga kui bakalaureusetaseme üliõpilased (85,2%) ($p < 0,05$).

Arutelu

Magistritöö eesmärgiks oli selgitada välja Tartu Ülikooli õppejõudude ja üliõpilaste arvamused plagiadist ning plagiadituvastussüsteemidest ning leida tulenevalt arvamustest võimalusi plagiadi leviku pidurdamiseks.

Esmalt selgitati kui levinuks õppejõud ning üliõpilased plagiaati peavad. Uurimuse tulemused näitasid, et õppejõud peavad plagiaati tõsisemaks probleemiks kui üliõpilased, mis on ka välja tulnud varasematest uuringutest (Chen & Chou, 2017; Löfström & Kupila, 2013; Pickard, 2006), ent üllatuseks tuli see, et päris suur protsent õppejõududest ning üliõpilastest ei teadnud üldse, kui levinud võib plagiaat olla ning üle poolte mõlemast uuritavate grupist ei leia, et see on levinud probleem. Üheks põhjuseks, miks plagiaati probleemiks ei peeta, võib olla see, et plagiaadijuhtumid pole avalikud ning seega ei ole enamik neist teadlik.

Plagiaadi põhjuste analüüsis jagunesid need sarnaselt Löfström jt (2017) uuringule. Kui eelnevalt on mitmete autorite poolt eristatud tahtlik ja tahtmatu plagiaat (Bokosmaty et al., 2017; Chankova, 2017; Ewing et al., 2017; Kayaoğlu et al., 2016; Stuhmcke et al., 2016), siis nii Helsingi Ülikooli uuringus kui ka antud töös selgus, et üliõpilaste plagiaadikäitumist mõjutavad kolm faktorit: tahtlik plagiaat, tahtmatu plagiaat ning koormusest tingitud plagiaat. Tartu Ülikooli õppejõud ning ka üliõpilased leidsid, et kõige suurem kaal plagieerimise põhjusena on tahtmatul plagiaadil. Tahtmatute plagiaadipõhjuste prevalveerimist õppejõudude arvamustes on välja toonud ka teised uurijad (nt Bruton & Childers, 2016). Löfström ja Kupila (2013) leidsid, et nii üliõpilased kui ka õppejõud peavad tahtmatut plagiaati kõige levinumaks, ent erinevalt Helsingi Ülikooli uuringust ei erinenud Tartu Ülikooli õppejõudude ning üliõpilaste arvamused tahtmatu plagiaadi korral. Arvamused erinesid koormusest tingitud plagiaadi ning tahtliku plagiaadi korral. Üliõpilased peavad koormusest tingitud plagiaati olulisemaks kui tahtliku plagiaati, ent õppejõud arvavad, et tahtlik plagiaat on olulisem kui koormusest tingitud plagiaat. Üliõpilaste arvamus plagiaadi põhjuste tahtmatusest ning koormusest tingituseks võib tuleneda sellest, et üliõpilased peavad plagiaati lubamatuks (Adam et al., 2017; Risquez et al., 2013), ent neil puudub kindlus oma teadmistes, milles plagiaat täpsemalt seisneb (Dahl, 2007; Ellery, 2008), seega põhjendavad nad tekkinud plagiaati põhjustega, mis ei ole niivõrd nende kontrolli all.

Plagiaadivormide hindamisel selgus, et nii õppejõud kui ka üliõpilased ei tea täpselt, milles plagiaat seisneb. Kõige tõsisemaks plagiaadivormiks pidasid nii õppejõud kui ka üliõpilased teise üliõpilase terve töö enda omana esitamist, mis tuli ka välja Espinoza ja Nájera (2015) uuringust, ent päris paljud mõlemast grupist, ei pidanud plagiaadiks sõnasõnalist teksti kasutamist viitega, aga ilma jutumärkideta ning pidasid plagiaadiks õigesti viidatud varianti. Eelnev võib viidata sellele, et nii üliõpilaste kui ka õppejõudude seas on suhteliselt suur hulk neid, kes ei tea täpselt, mis plagiaadi alla läheb, ent see protsent võib ka tuleneda sellest, et näiteks viimase variandi küsimusse ei olnud autori poolt lisatud viitamisel lehekülje numbri olemasolu. Nagu üks õppejõud oma küsimustikus kommenteeris:

...küsimuses 2 pidasin viimast varianti tõsiseks eksimuseks, sest seal on küll jutumärgid olemas, aga pole leheküljenumbrit juures (Õppejõud F),

võis segadust ka tekitada rangema kriteeriumi puudumine. Siiski on ka mitmed autorid välja toonud õppejõudude (Anney & Mosha, 2015; Chen & Chou, 2017; Flint et al., 2006) ning üliõpilaste (Anney & Mosha, 2015; Babaii & Nejadghanbar, 2017; Marshall & Garry, 2005; Sarlauskienė & Stabingis, 2014) teadmatused plagiadivormide suhtes.

Lisaks selgus, et esinevad suured erinevused teadmistes valdkonniti. Sotsiaalteaduste valdkonna ning humanitaarteaduste ja kunstide valdkonna üliõpilased ning õppejõud on paremini teadlikud sellest, mis plagiadi alla läheb, ja meditsiiniteaduste ning loodus- ja täppisteaduste valdkonna õppejõud ja üliõpilased vähem teadlikud. Teemaga paremini kursis olevate valdkondade õppejõud ning üliõpilased hindavad ka vastavalt rangemalt erinevaid plagiadivorme. Eelnevatest uuringutest on välja tulnud, et üliõpilaste teadmised valdkonniti erinevad (Bokosmaty et al., 2017; Chen & Chou, 2017), ent õppejõudude teadmised peaksid olema valdkonniti samad (Chen & Chou, 2017; Eret & Gokmenoglu, 2010). Üheks võimaluseks, miks Tartu Ülikoolis valdkonniti teadmised erinevad, võib olla õppejõudude arusaam, et teatud teadusharud nõuavadki erinevat lähenemist. Nagu üks õppejõud küsimustiku lõpus kommenteeris:

Igal teadusharul on oma spetsiifika. See mis töötab humanitaarias, ei pruugi töötada reaal- ja loodusteadustes või meditsiinis (Õppejõud G),

ning sellest tulenevalt erineb see, mida plagiadiks loetakse:

Loodus- ja tehnikateadustes on definitsioone ja väiteid, mille iga ümbersõnastamine hägustab mõtet ning mida tuleb seetõttu edasi anda täpses sõnastuses. Plagiadiga on tegemist üksnes siis, kui kellegi teise töötulemusi avaldatakse enda nimel tema loata. Teise inimese tehtud töö avaldamist enda nimel tema loal tuleb käsitleda teises kontekstis: see ei ole mitte autoriõiguse rikkumine, vaid pettus näitamaks oma teadmisi paremetena, kui need on. Sisuliselt sama, mis spikerdamine (Õppejõud H).

Eelnev näide illustreerib samas ka nähtust, kuidas õppejõud ei ole alati teadlikud sellest, mis plagiadi alla läheb ning sellest, et olenemata valdkonnast on tsitaate vaja viidata kasutades jutumärke ja lehekülje numbreid. Sellest tulenevalt oleks ka ülikoolide enda poolt vaja õppejõude koolitada ning teadvustada plagiadi teemal.

Plagiadi tagajärgedest teadlikkusel hindavad õppejõud oma teadmisi paremateks kui üliõpilased, ent suur protsent mõlemast grupist siiski ei arva, et nad väga hästi teavad, mis juhtub üliõpilasega, kui ta plagiadiga vahele jääb. Sotsiaalteaduste valdkonna õppejõud hindasid oma teadmisi kõige paremateks. Teiste valdkondade õppejõud hindasid teadmisi keskiselt: alla poolte õppejõududest hindasid oma teadmisi heaks või väga heaks. Ka kokkuvõttes

alla poolte üliõpilaste teadis tagajärgi hästi. Kõige paremateks hindasid oma teadmisis loodus- ja täppisteaduste üliõpilased. Sama on leitud ka varasemates uurimustes, millest on selgunud, et ligikaudu pooled üliõpilastest ei ole institutsioonide plagiadipoliitikast teadlikud (Gullifer & Tyson, 2014), ent erinevalt käesoleva magistritöö uuringust, valdkonniti see ei erinenud.

Nii üliõpilased kui ka õppejõud tõid välja, et plagiadit tagajärjed sõltuvad palju plagiadivormist, töö olulisusest, kus plagiadit esineb, ning ka plagiadiga tegelevast komisjonist. Peale selle usuvad nii mõnedki õppejõud ning üliõpilased, et plagiadiga vahelejäamisel tegelikult midagi väga ranget üliõpilastega ei juhtu. Ka mitmed teised uurijad on leidnud, et karistuse suurus sõltub juhtumi menetlemisega tegelevast komisjonist (Anney & Mosha, 2015; Flint et al., 2006) ning plagiadivormi tõsidusest (Larkham & Manns, 2002). Ka õppejõudude tegevusetus plagiadit avastamisel on eelnevates uuringutes välja toodud (Dias & Bastos, 2014), selle põhjustena on välja toodud nii plagiadit tõsiduse mittemõistmine või institutsiooni reeglite mitteteadlik olemine.

Uurimuse käigus sooviti ka teada saada, mida üliõpilased ning õppejõud arvavad plagiadituvastussüsteemidest ja nende kasutamisest ülikoolis. Tulemustest selgus, et üle 90% õppejõududest ning üliõpilastest leiab, et süsteemide kasutamine on üliõpilaste suhtes aus, ent erinevalt õppejõududest, arvavad üliõpilased enam, et plagiadituvastussüsteemid tekitavad üliõpilastes hirmu ning üliõpilasi jälgitakse liiga palju. Õppejõud seevastu arvavad, et plagiadituvastussüsteemid aitavad üliõpilastele paremini teadvustada plagiadit esinemist ning vajadust korrektseks viitamiseks. Nii õppejõud kui üliõpilased leiavad, et üliõpilast, kes plagieerib, peaks karistama. Ka eelnevatest uuringutest on selgunud, et üliõpilased suhtuvad plagiadit sama karmilt kui õppejõud (Espinoza & Nájera, 2015). Üle 70% uuringus osalenud üliõpilastest leidis, et plagiadit ei tohiks karistusega jätta.

Küsitletud üliõpilastest ja õppejõududest, on suhteliselt vähesed õppetööd plagiadituvastussüsteemidesse üles laadinud. Ainult 50% õppejõududest on süsteeme kasutanud ning 19% üliõpilastest. See protsent on veel väiksem, kui arvestada valdkondlikke erisusi. Sotsiaalteaduste valdkonna õppejõud ning üliõpilased on kõige rohkem süsteeme kasutanud. Teiste valdkondade õppejõud ning üliõpilased märgatavalt vähem. Selle põhjused võivad olla väga erinevad, üheltpoolt võib põhjuseks olla see, et plagiadit ei pöörata piisavalt tähelepanu või siis erivaldkondades omistatakse plagiadit erinevaid tõsisusastmeid. Teiseltpoolt võib vähene kasutus tulla lihtsalt teadmatusest:

Ausalt öeldes pole ma plagiadituvastussüsteemi olemasolule enne mõelnud kui nüüd, seega ma ei tea suurt midagi sellest (Üliõpilane F)

või süsteemi suutlikkuse kahtlustest:

See ei pruugi olla kõigile õppejõududele ja professoritele meelepärane, eriti olukorras, kus praegused süsteemid ei ole võimelised kõiki töid adekvaatselt hindama (Õppejõud I).

Plagiadituvastussüsteemid on kõige vähem kasutatav viis plagiadi tuvastamiseks. Õppejõud leiavad endiselt, et piisab plagiadituvastamisel vaid töö läbilugemisest (Sattler et al., 2017). Lisaks nägid nii õppejõud kui ka üliõpilased plagiadituvastussüsteemides piiranguid. Üliõpilastele tundus see kui liigselt stressi tekitav kontrolliv element ning õppejõud leidsid, et süsteemid ei ole ideaalsed ning kõiki plagiadivorme need niikuinii ei suuda tuvastada. Ka eelnevalt on välja toodud samad nõrkused: kontrolliv mitte toetav eesmärk (Löfström & Kupila, 2013) ning süsteemide piiratus (Bruton & Childers, 2016; Ferrero et al., 2017). Üldiselt ei tekitanud plagiadituvastussüsteemid üliõpilastes usaldust, mis on vastuolus tulemusega, kus üle poolte üliõpilastest ning õppejõududest leidis, et plagiadituvastussüsteemid peaksid olema kasutusel kohustuslikus korras. See võib tuleneda aga jälle sellest, et nii õppejõud kui ka üliõpilased on tegelikult plagiadi vastu rangelt meelestatud.

Lisaks selgus, et üliõpilased arvasid õppejõududest vajalikumaks kontrollida kraaditööd alates bakalaureusetöödest ning õppejõud arvasid mingil määral, et peaks ka väiksemaid kirjalikke töid süsteemides kontrollima. See võib tuleneda sellest, et üliõpilased omistavad kraaditöödele palju suurema tähtsuse kui väiksematele töödele ning tunnevad, et on aus, kui kõik teevad kraaditööd võrdsetel alustel. Nagu üks üliõpilane oma kommentaaris välja tõi:

Kui tegemist on suure ja mahuka tööga, nagu näiteks bakalaureuse-, magistri- või doktoritöö, peaks neid alati kontrollima, et teha kindlaks, et üliõpilane ikka teeb tööd ise, mitte ei ehi ennast võõraste sulgedega (Üliõpilane G).

Süsteemi kasutamise lihtsuses ei olnud väga suur protsent õppejõude ning üliõpilasi kindel. Suur protsent tuleb ka sellest, et pooled õppejõud ning üle poolte üliõpilaste ei ole plagiadituvastussüsteeme üldse kasutanud.

Siiski, leidsid paljud õppejõud ning üliõpilased, et kõige kasulikum oleks variant, kui üliõpilased saaksid ise plagiadituvastussüsteeme vabalt kasutada. Nad leidsid, et nii oleks plagiadituvastussüsteemil ka hariv eesmärk, mitte ainult kontrolliv. Plagiadituvastussüsteemide vabam kättesaadavus üliõpilastele aitab neil viitamist paremini kontrollida ja vigadest õppida (Sarwar et al., 2016; Vie, 2013).

Üliõpilaste ning õppejõudude arvamused erinesid üllatuslikult selles, milliseid akadeemilisi kirjutamisviise on nende õppetöös eelnevalt ette tulnud. Õppejõud tõid rohkem välja erinevate akadeemiliste kirjutamisviiside osade esinemist õppetöös kui üliõpilased. See

on vastukaalus Espinoza ja Nájera (2015) uuringu tulemusele, kus üliõpilased leidsid rohkem kui õppejõud, et nende õppetöös on esinenud akadeemilist kirjutamist.

Üllatuslikult ei olnud suuri erinevusi üliõpilaste arvamustes õppetasemete raames. Magistritaseme üliõpilased olid küll plagiaadist ning sellega kaasnevast natuke rohkem teadlikud ning suhtusid probleemi ka rangemalt, ent erinevused jäid siiski väikeseks. Suuremad erinevused esinesid õppejõududel ja üliõpilastel valdkondade raames. Valdkondlikud erinevused võivad viidata sellele, et Tartu Ülikoolis ei ole ühtset süsteemi plagiaadist teavitamiseks või eeskirju plagiaadiga tegelemiseks (Bokosmaty et al., 2017).

Magistritöö raames läbi viidud uuringust selgus, et Tartu Ülikoolis on suured erinevused nii õppejõudude kui üliõpilaste teadlikkusest plagiaadist ning plagiaadituvastussüsteemidest. Üldiselt olid kõige teadlikumad sotsiaalteaduste ning humanitaarteaduste ja kunstide valdkonna üliõpilased. Sotsiaalteaduste valdkonna õppejõud olid ka kõige rangemad ning kriitilisemad plagiaadi esinemise korral ning leidsid, et teole peab järgnema karistus. Plagiaadivastasel võitlusel on oluline, et õppejõud oleksid paremini informeeritud, kuna üliõpilasi mõjutab kõige rohkem see, kuidas õppejõud plagiaati suhtuvad (Gullifer & Tyson, 2014). Ühtse süsteemi puudumine tekitab segadust ka Tartu Ülikooli õppejõudude ning üliõpilaste seas. Üliõpilased võtavad aineid mitmest valdkonnast ning saavad erinevaid signaale, mis on plagiaat ning kuidas selle ilmnemisel käitutakse. Üheks plagiaadivastase võitluse meetmeks olekski Tartu Ülikoolis plagiaadi definitsiooni ning regulatsioonide ühtlustamine, mida on ka plagiaadivastase meetmena varasemates uuringutes välja toodud (Babaii & Nejadghanbar, 2017; Ewing et al., 2017). Teiseks peaksid õppejõud võtma suurema vastutuse, et üliõpilasi plagiaadi teemadel harida. Kõigepealt alustades plagiaaditeema endale selgeks tegemisest, ning edasi juhendades üliõpilasi õigetest akadeemilistest kirjutamisviisidest ning selle vajalikkusest (Chen & Chou, 2017). Lõpetuseks saaks ka plagiaadituvastussüsteeme kasutada plagiaadivastasel võitlusel neid üliõpilastele rohkem tutvustades ning lastes neil ise süsteeme vabalt kasutada. Ainsaks küsimuseks plagiaadituvastussüsteemide vabal kasutusel on see, kas üliõpilased hakkavad lihtsalt oma plagiaati peitma, ent Chew jt (2015) leidsid, et ei ole ühtegi tõendit selle kohta, et üliõpilased kasutavad plagiaadituvastussüsteeme lihtsa läbisaamise eesmärgil.

Uurimuse piirangud ja soovitused edaspidiseks

Käesoleva magistritöö piiranguks on võrreldavate gruppide väike osakaal ning ebaühtlane jaguvus – eriti just õppejõudude seas. Edaspidisteks uurimusteks oleks tarvis leida rohkem õppejõude osalema. Järgnevas uuringus võiks küsimustiku lahtioleku aeg olla pikem ning õppejõududele võiks küsimustiku jagada otsesuhtlusel. Lisaks limiteerib järjestusskaala kasutus statistiliste järelduste tegemist, kuna uuritavatel võib olla erinev arvamused, mida „väga oluline“ tähendab (Risquez et al., 2013). Järgnevas uuringutes võiks olla rohkem küsimusi vahemik- ja suhteskaaladel. Näiteks konkreetsemalt uurides, kui palju on plagiadituvastussüsteeme kasutatud (mitu korda oled tööd üles laadinud?). Konkreetsemate küsimuste ning paremate skaaladega saab ka läbi viia usaldusväärsemaid korrelatsioonanalüüse.

Tänuõnad

Täna tänan kõiki, kes käesoleva magistritöö valmimisel kaasa aitasid. Täna tänan küsitlusele vastanud õppejõude ning üliõpilasi ja oma juhendajat toetuse ning innustuse eest. Veel tänan oma perekonda ning töökaaslast mõistva suhtumise eest.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Allkiri:

Kuupäev 11.01.2018

Kasutatud kirjandus

Adam, L., Anderson, A., & Spronken-Smith, R. (2017). 'It's not fair': policy discourses and students' understandings of plagiarism in a New Zealand university. *Higher Education*, 74(1), 17–32

Anney, V. N., & Mosha, M. A. (2015). Student's Plagiarisms in Higher Learning Institutions in the Era of Improved Internet Access: Case Study of Developing Countries. *Journal of Education and Practice*, 6(13), 203-216

Babaii, E., & Nejadghanbar, H. (2017). Plagiarism Among Iranian Graduate Students of Language Studies: Perspectives and Causes. *Ethics & Behavior*, 27(3), 240-258

Bruton, S., & Childers, D. (2016). The ethics and politics of policing plagiarism: a qualitative study of faculty views on student plagiarism and Turnitin®. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 41(2), 316–330

Bokosmaty, S., Ehrich, J., Eady, M. J., & Bell, K. (2017). Canadian university students' gendered attitudes toward plagiarism. *Journal of Further and Higher Education*, 1-15

Chankova, M. (2017) Dealing with Students' Plagiarism Pre-Emptively Through Teaching Proper Information Exploitation. *International Journal for the Scholarship of Teaching and Learning*, 11(2), Article 4

Chen, Y., & Chou, C. (2017). Are We on the Same Page? College Students' and Faculty's Perception of Student Plagiarism in Taiwan. *Ethics & Behavior*, 27(1), 53-73

Chew, E., Ding, S. L., & Rowell, G. (2015). Changing attitudes in learning and assessment: cast-off 'plagiarism detection' and cast-on self-service assessment for learning. *Innovations in Education and Teaching International*, 52(5), 454–463

Chien, S.-C. (2017). Taiwanese College Students' Perceptions of Plagiarism: Cultural and Educational Considerations. *Ethics & Behavior*, 27(2), 118-139

Costello, A. B., & Osborne, J. W. (2005). Best Practices in Exploratory Factor Analysis: Four Recommendations for Getting the Most From Your Analysis. *Practical Assessment Research & Evaluation*, 10(7), 1-9

Dahl, S. (2007). Turnitin®. Active Learning in Higher Education. *SAGE Publications*, 8(2), 173-191

Dhammi, I. K., & Haq, R. U. (2016). Plagiarism and how to avoid it? *Indian Journal of Orthopaedics*, 50(6), 581-583

Dias, P. C., & Bastos, A. S. (2014). Plagiarism in Portugal – secondary education teachers' perceptions. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 116, 2598 – 2602

Eaton, S. E., Guglielmin, M., & Otoo, B. K. (2017). Plagiarism: moving from punitive to proactive approaches. In A. P. Preciado Babb, L. Yeworiew, & S. Sabbaghan (Eds.), *Selected Proceedings of the IDEAS Conference 2017: Leading Educational Change (28-36)*. Calgary, Canada: Werklund School of Education, University of Calgary

Eissen, S. M., & Stein, B. (2006). Intrinsic Plagiarism Detection. In: A. Tombros, A. Yavlinsky, S. M. Rüger, T. Tsikrika, M. Lalmas, A. MacFarlane (Eds.), *Proceedings of the 28th European Conference on IR Research (565–569)*. Heidelberg: Springer

Ellery, K. (2008). Undergraduate plagiarism: a pedagogical perspective. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 33(5), 507-516

Eret, E., & Gokmenoglu, T. (2010). Plagiarism in higher education: A case study with prospective academicians. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 3303–3307

Espinoza, L. A., & Nájera, J. M. (2015). How to correct teaching methods that favour plagiarism: recommendations from teachers and students in a Spanish language distance education university. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 40(8), 1070–1078

Evans, R. (2006). Evaluating an electronic plagiarism detection service. *Active Learning in Higher Education*, 7(1), 87-99

Ewing, H., Mathieson, K., Anast, A., & Roehling, T. (2017). Student and faculty perceptions of plagiarism in health sciences education. *Journal of Further and Higher Education*, 1-10

- Ferrero, J., Schwab, D., Besacier, L., & Agnes, F. (2017, August). *Deep Investigation of Cross-Language Plagiarism Detection Methods*. Paper presented at the 10th Workshop on Building and Using Comparable Corpora, Vancouver, Canada. Külastatud aadressil <http://aclweb.org/anthology/W17-25>
- Flint, A., Clegg, S., & Macdonald, R. (2006). Exploring staff perceptions of student plagiarism. *Journal of Further and Higher Education*, 30(2), 145-156
- Grammarly. (2017, 20 detsember). *Plagiarism*. Külastatud aadressil <https://www.grammarly.com/plagiarism>
- Gullifer, J.M., & Tyson, G.A. (2014). Who has read the policy on plagiarism? Unpacking students' understanding of plagiarism. *Studies in Higher Education*, 39(7), 1202-1218
- Haitch, R. (2016). Stealing or Sharing? Cross-Cultural Issues of Plagiarism in an Open-Source Era. *Teaching Theology & Religion*, 19(3), 264-275
- Hu, G., & Sun, X. (2016). Chinese University EFL Teachers' Knowledge of and Stance on Plagiarism. *Comunicar*, 48(24), 29-37
- Kayaoğlu, M. N., Erbay, Ş., Flitner, C., & Saltaş, D. (2016). Examining students' perceptions of plagiarism: A cross-cultural study at tertiary level, *Journal of Further and Higher Education*, 40(5), 682-705
- Larkham, P. J., & Manns, S. (2002). Plagiarism and its Treatment in Higher Education. *Journal of Further and Higher Education*, 26(4), 339-349
- Löfström, E., Huotari, E., & Kupila, P. (2017) Conceptions of Plagiarism and Problems in Academic Writing in a Changing Landscape of External Regulation. *Journal of Academic Ethics*, 15(3), 277-292
- Löfström, E., & Kupila, P. (2013). The Instructional Challenges of Student Plagiarism. *Journal of Academic Ethics*, 11(3), 231-242
- Marshall, S., & Garry, M. (2005). How well do students really understand plagiarism? H. Goss (Ed.), *Balance, Fidelity, Mobility: Maintaining the Momentum? Proceedings of the 22nd ASCILITE Conference Brisbane, 4-7 December* (457–467). Queensland: University of Technology, Department of Teaching and Learning Support Services

McCrum-Gardner, E. (2008). Which is the correct statistical test to use? *British Journal of Oral and Maxillofacial Surgery*, 46, 38–41

Moss, S. A., White, B., & Lee, J. (2017). A Systematic Review Into the Psychological Causes and Correlates of Plagiarism. *Ethics & Behavior*, 00(0), 1–23

Myers, C. S. (2017). Plagiarism and copyright: Best practices for classroom education. *College & Undergraduate Libraries*. Külastatud aadressil <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10691316.2017.1391028>

Pickard, J. (2006). Staff and student attitudes to plagiarism at University College Northampton. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 31(2), 215-232

Plagiiaadituvastussüsteemi KRATT kasutusjuhend (2017). OÜ Ideelabor.

Plagramme. (2017, 20 detsember). *Homepage*. Külastatud aadressil <https://www.plagramme.com/>

PlagScan. (2017, 20 detsember). *Plagiarism-check*. Külastatud aadressil <https://www.plagscan.com/plagiarism-check/>

Quetext. (2017, 20 detsember). *Homepage*. Külastatud aadressil <https://www.quetext.com/>

Risquez, A., O'Dwyer, M., & Ledwith, A. (2013). 'Thou shalt not plagiarise': from self-reported views to recognition and avoidance of plagiarism. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 38(1), 34-43

Sale, J. E. M., Lohfeld, L. H., & Brazil, K. (2002) Revisiting the Quantitative-Qualitative Debate: Implications for Mixed-Methods Research. *Quality & quantity*, 36(1), 43–53

Sarlauskienea, L., Stabingisa, L. (2014). Understanding of plagiarism by the students in HEIs of Lithuania. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 110, 638 – 646

Sarwar, M., Moin, M., & Jabeen, M. (2016). Role of Plagiarism Detecting Software in Reducing Academic Dishonesty at M.Phil Level. *The Dialogue*, 11(4), 414-426

Sattler, S., Wiegel, C., & van Veen, F. (2017). The use frequency of 10 different methods for preventing and detecting academic dishonesty and the factors influencing their use. *Studies in Higher Education*, 42(6), 1126-1144

Seifried, E., Lenhard, W., & Spinath, B. (2015) Plagiarism Detection: A Comparison of Teaching Assistants and a Software Tool in Identifying Cheating in a Psychology Course. *Psychology Learning & Teaching*, 14(3), 236–249

Singh, S., Remenyi, D. (2016). Plagiarism and ghostwriting: The rise in academic misconduct. *South African Journal of Science*, 112(5), 36-42

Stuhmcke, A., Booth, T., & Wangmann, J. (2016). The illusory dichotomy of plagiarism. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 41(7), 982-995

Tartu Ülikool. (2017, 12 detsember). *Akadeemiline petturlus*. Külastatud aadressil <https://www.ut.ee/et/oppimine/akadeemiline-petturlus>

Tartu Ülikool. (2017, 28 detsember). *Ülikool arvudes 2016*. Külastatud aadressil <https://www.ut.ee/et/ulikool-arvudes>

Tartu Ülikool, Humanitaarteaduste ja kunstide valdkond. (2017, 12 detsember). *Loomevargus ehk plagiiaat*. Külastatud aadressil <https://humanitaarteadused.ut.ee/et/loomevargus>

Tartu Ülikool, Majandusteaduskond. (2017, 12 detsember). *Plagiadist üliõpilasele*. Külastatud aadressil <https://www.mtk.ut.ee/et/kirjalike-toode-juhend>

Tartu Ülikool, SISU@UT. (2017, 12 detsember). *Mis on plagiiaat?* Külastatud aadressil https://sisu.ut.ee/plagiiaat_viitamine/avaleht

Tavakol, M., & Dennick, R. (2011) Making sense of Cronbach's alpha. *International Journal of Medical Education*, 2, 53-55

ThePensters. (2017, 20 detsember). *Plagiarism checker*. Külastatud aadressil <https://toolkit.thepensters.com/free-plagiarism-checker-for-students-online.html>

URKUND kasutusjuhend (2017). Külastatud aadressil <https://sisu.ut.ee/juhendid/urkund>

Vie, S. (2013). A Pedagogy of Resistance Toward Plagiarism Detection Technologies. *Computers and Composition*, 30, 3–15

Walker, J. (2010). Measuring plagiarism: researching what students do, not what they say they do. *Studies in Higher Education*, 35(1), 41-59

Lisad

Lisa 1. Küsimustik

Tartu Ülikooli üliõpilaste ja õppejõudude arvamused plagiaadist ja plagiaadituvastussüsteemidest.

Olen Tartu Ülikooli 2. aasta magistrant Põhikooli mitme aine õpetaja õppekaval ning kirjutan magistritööd teemal: Tartu Ülikooli üliõpilaste ja õppejõudude arvamused plagiaadist ja plagiaadituvastussüsteemidest. Uuringus osalemine on vabatahtlik ning kõiki andmed jäävad anonüümseks. Kogutud andmeid kasutatakse ainult antud magistritöös. Uuringus osalemine võtab aega ligikaudu 10 minutit. Kõikide osalejate vahel, kes märgivad uuringu lõpus oma emaili, loositakse välja 1 Rahva raamatu kinkekaart summas 30 eurot.

Sugu

Mees

Naine

Valdkond

humanitaarteadused ja kunstid

sotsiaalteadused

meditsiiniteadused

loodus- ja täppisteadused

Õppeaste

Bakalaureuse 1. aasta

Bakalaureuse 2. aasta

Bakalaureuse 3. aasta

Magistri 1. aasta

Magistri 2. aasta

Õppejõud

1. Kui levinud on Teie arvates plagiaat üliõpilaste seas?

Ei tea; Üldse pole levinud; Üsna vähe levinud; Üsna levinud; Väga levinud

2. Mis on Teie arvates plagiaat ning kui tõsine see on?

- Teise üliõpilase töö osade enda omana esitamine. (*Ei tea; Pole Plagiaat; Plagiaat, aga mitte tõsine plagiaadivorm; Mõnevõrra tõsisem Plagiaadivorm; Väga tõsine plagiaadivorm*)
- Teise üliõpilase terve töö enda omana esitamine. (*Ei tea; Pole Plagiaat; Plagiaat, aga mitte tõsine plagiaadivorm; Mõnevõrra tõsisem Plagiaadivorm; Väga tõsine plagiaadivorm*)
- Teise üliõpilase töö enda omana esitamine, kui on olemas teise üliõpilase luba. (*Ei tea; Pole*
- *Plagiaat; Plagiaat, aga mitte tõsine plagiaadivorm; Mõnevõrra tõsisem Plagiaadivorm; Väga tõsine plagiaadivorm*)
- Võõra(ste) autori(te) teksti enda omana esitamine ilma allikale viitamata. (*Ei tea; Pole*
- *Plagiaat; Plagiaat, aga mitte tõsine plagiaadivorm; Mõnevõrra tõsisem Plagiaadivorm; Väga tõsine plagiaadivorm*)
- Sõnasõnaline võõra teksti kasutamine koos viitega originaalautorile, ent ilma jutumärkideta. (*Ei tea; Pole Plagiaat; Plagiaat, aga mitte tõsine plagiaadivorm; Mõnevõrra tõsisem Plagiaadivorm; Väga tõsine plagiaadivorm*)
- Sõnasõnaline võõra teksti kasutamine koos viitega originaalautorile, kasutades jutumärke. (*Ei tea; Pole Plagiaat; Plagiaat, aga mitte tõsine plagiaadivorm; Mõnevõrra tõsisem plagiaadivorm; Väga tõsine plagiaadivorm*)

3. Mis võivad Teie arvates olla põhjused, miks üliõpilased plagieerivad? Palun hinda iga põhjuse olulisust.

- Üliõpilased ei tea, kuidas allikaid õigesti kasutada ning kuidas neile korrektselt viidata. (*Ei tea; Pole üldse oluline; Mingil määral oluline; Oluline; Väga oluline*)
- Üliõpilased põhimõtteliselt teavad, kuidas kirjutada akadeemilisi tekste, aga neil pole piisavalt oskusi, et seda täiesti õigesti teha, nt oma sõnadega kirjutamine. (*Ei tea; Pole üldse oluline; Mingil määral oluline; Oluline; Väga oluline*)
- Üliõpilased ei leia, et plagieerimine on ränk eksimus. (*Ei tea; Pole üldse oluline; Mingil määral oluline; Oluline; Väga oluline*)
- Üliõpilased plagieerivad, kuna nende eakaaslased teevad seda. (*Ei tea; Pole üldse oluline; Mingil määral oluline; Oluline; Väga oluline*)

- Üliõpilased plagieerivad, kuna nende kogemuste põhjal on vahelejäämise risk väiksem kui saadud kasu. *(Ei tea; Pole üldse oluline; Mingil määral oluline; Oluline; Väga oluline)*
- Plagiaadiga vahelejäämisel on tagajärjed ja karistused tühised. *(Ei tea; Pole üldse oluline; Mingil määral oluline; Oluline; Väga oluline)*
- Üliõpilased on ülekoormatud liiga paljude kirjalike töödega ja neil pole piisavalt aega nende korrektseks tegemiseks. *(Ei tea; Pole üldse oluline; Mingil määral oluline; Oluline; Väga oluline)*
- Üliõpilastel on elus muid erinevaid kohustusi, nt perekond või töö, mis takistavad neil kõikidele õppeülesannetele korralikult keskendumast. *(Ei tea; Pole üldse oluline; Mingil määral oluline; Oluline; Väga oluline)*

4. Kui hästi olete kursis sellega, mis juhtub üliõpilasega, kelle tööst on leitud plagiaati?

Ei ole üldse kursis 1 2 3 4 5 Tean väga hästi

Palun täpsustage.

5. Kui hästi kirjeldavad järgnevad väited Teie vaateid?

- Plagiaadituvastussüsteemide kasutamine on üliõpilaste suhtes aus. *(Ei tea; Pole üldse nõus; Enamasti pole nõus; Mingil määral nõus; Täiesti nõus)*
- Plagiaadituvastussüsteemid on usaldusväärsed. *(Ei tea; Pole üldse nõus; Enamasti pole nõus; Mingil määral nõus; Täiesti nõus)*
- Plagiaadituvastussüsteemide kasutamine tekitab üliõpilastes hirmu. *(Ei tea; Pole üldse nõus; Enamasti pole nõus; Mingil määral nõus; Täiesti nõus)*
- Plagiaadituvastussüsteemide kasutamine suurendab üliõpilaste üldist teadlikust plagiaadist ning sellega seotud probleemidest. *(Ei tea; Pole üldse nõus; Enamasti pole nõus; Mingil määral nõus; Täiesti nõus)*
- Plagiaadituvastussüsteemide kasutamine suurendab üliõpilaste teadlikkust korrektsest viitamisest ning tsiteerimisest. *(Ei tea; Pole üldse nõus; Enamasti pole nõus; Mingil määral nõus; Täiesti nõus)*
- Pärast plagiaadituvastussüsteemi kasutamist, pööran rohkem tähelepanu sellele, kuidas viitan ja kasutan allikaid. *(Ei tea; Pole üldse nõus; Enamasti pole nõus; Mingil määral nõus; Täiesti nõus)*
- Üliõpilast, kes plagieerib, peaks karistama petturluse pärast. *(Ei tea; Pole üldse nõus; Enamasti pole nõus; Mingil määral nõus; Täiesti nõus)*

- Üliõpilasi jälgitakse liiga palju. (*Ei tea; Pole üldse nõus; Enamasti pole nõus; Mingil määral nõus; Täiesti nõus*)

6. Kas Teie senistes õpingutes/õppetöös on järgnevaid teemasid käsitletud?

- Akadeemiline kirjutamine. (*Ei tea; Jah; Ei*)
- Allikate kasutamine, viitamine. (*Ei tea; Jah; Ei*)
- Teadustöö eetika. (*Ei tea; Jah; Ei*)

7. Kas Te olete õppetööd plagiaadituvastussüsteemi üles laadinud?

- Jah*
- Ei

*Millist plagiaadituvastussüsteemi oled üliõpilasena/õppejõuna kasutanud?

8. Kas pärast plagiaadituvastussüsteemi kasutamist on Teie vaated plagiaadist ning plagiaadituvastussüsteemidest mingil viisil muutunud? Palun kirjelda faktoreid, mis on Teie vaateid mõjutanud.

9. Kuidas saaks Teie arvates plagiaadituvastussüsteeme kasutada, et toetada üliõpilasi nende õpingutes?

10. Millised järgnevatest õppeülesannetest peaksid Teie arvates olema plagiaadituvastussüsteemides kontrollitavad?

- Bakalaureusetöö või sarnased tööd (*Pole vaja kontrollida; Peaks kontrollima kui kahtlustatakse plagiaati; Peaks pisteliselt kontrollima; Peaks alati kontrollima*)
- Magistritöö (*Pole vaja kontrollida; Peaks kontrollima kui kahtlustatakse plagiaati; Peaks pisteliselt kontrollima; Peaks alati kontrollima*)
- Doktoritöö (*Pole vaja kontrollida; Peaks kontrollima kui kahtlustatakse plagiaati; Peaks pisteliselt kontrollima; Peaks alati kontrollima*)
- Mahukamad kirjalikud tööd, nt esseed (*Pole vaja kontrollida; Peaks kontrollima kui kahtlustatakse plagiaati; Peaks pisteliselt kontrollima; Peaks alati kontrollima*)
- Lühemad kirjalikud tööd, nt sisukokkuvõtted (*Pole vaja kontrollida; Peaks kontrollima kui kahtlustatakse plagiaati; Peaks pisteliselt kontrollima; Peaks alati kontrollima*)

- Muud tööd* (*Pole vaja kontrollida; Peaks kontrollima kui kahtlustatakse plagiaati; Peaks pisteliselt kontrollima; Peaks alati kontrollima*)

*Millised?

11. Millise hinde skaalas 1- 6 annaksid plagiaadituvastussüsteemi kasutatavusele?

Vilets 1 2 3 4 5 6 Suurepärase

12. Kuidas Teie üliõpilasena/õppejõuna hindaksite plagiaadituvastussüsteemide kasutatavust?

- Süsteemi kasutamisega alustamine oli lihtne. (*Ei tea; Pole üldse nõus; Enamasti pole nõus; Enamasti nõus; Täiesti nõus*)
- Süsteemi üldine kasutamine nt dokumentide üleslaadimine oli lihtne. (*Ei tea; Pole üldse nõus; Enamasti pole nõus; Enamasti nõus; Täiesti nõus*)

13. Kas Tartu Ülikoolis peaks kohustuslikus korras võetama kasutusele plagiaadituvastussüsteemid?

- Jah
- Ei

Palun selgitage.

14. Kommentaarid ja soovitused plagiaadituvastussüsteemide arenduse kohta.

Soovin osaleda Rahva raamatu kinkekaardi loosimisel.

- Jah*
- Ei

*Email

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Tiina Tasa (sündinud 01.02.1991),

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Tartu Ülikooli õppejõudude ja üliõpilaste arvamused plagiadist ning plagiadituvastussüsteemidest“, mille juhendajad on Marvi Remmik ja Erika Löffström,
  - 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
  - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 11.01.2018